МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ПОДАТКОВОЇ СПРАВИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Інвестиційні потреби територіальних громад та рівень їх реалізації»

Здобувача вищої освіти ІІ рівня, ІІ курсу, групи ЕМРМ-22-1,
спеціальності 051 «Економіка»,
освітня програма «Економіка міста та регіону»

_____ Поляховського Дениса Олексійовича
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник _____ Максименко Іван Андрійович
(підпис) кандидат філософських наук, доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник освітньо-професійної
програми _____ Скорик Марина Олегівна
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту за рішенням кафедри _____
протокол від «26» 01 2024 № 6

Завідувач кафедри _____ Скорик Марина Олегівна
(підпис) кандидат економічних наук, доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь – 2024

Реєстрація № 9 22.01.24. _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 26.01.24. _____
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 87 02.02.24. _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____ Маркушин О.Г.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії:

_____ Теміщук М.М.
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ Максименко Ю.А.
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ Корж М.А.
(підпис) (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
І.Зміст кваліфікаційної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	28		
2.Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	9		
3.Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 50	47		
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
І.Доповідь	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	25		
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	–		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	40		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	87		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
87	B	4	02.02.24.	Маркуленко О.Г. Галецька Л.Ю. Макеєнко Т.А. Корж Л.А. Галецька Н.М.

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	Б	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	ЄХ	2 (незадовільно)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра економічної політики
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма «Економіка міста та регіону»

Затверджую
Завідувач кафедри економічної політики
23.10.2022 Н.П. Мацелюх

Завдання на кваліфікаційну роботу
здобувачу вищої освіти
Поляховському Денису Олексійовичу

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Інвестиційні потреби територіальних громад та рівень їх реалізації».

Затверджена наказом ректора від 30.11.2022р. № 1254

2. Строк здачі закінченої роботи 19.01.2024 р.

3. Цільова установка – обґрунтування теоретико-методологічних засад і розроблення практичних рекомендацій щодо інвестиційних потреб та рівня їх реалізації.

Мета роботи полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо потреб залучення та використання фінансово-інвестиційних ресурсів територіальних громад.

Об'єктом дослідження є інвестиційні потреби та власні інвестиційні ресурси територіальних громад.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні підходи до забезпечення фінансово-інвестиційними ресурсами територіальних громад та аналіз їхнього сучасного стану у контексті наявних і потенційних джерел їхнього залучення.

База дослідження: Межівська територіальна громада Межівського району Дніпропетровської області.

4. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти, результати наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених, дані офіційної статистики, статистична звітність Межівської територіальної громади Межівського району Дніпропетровської області, а також інші первинні матеріали.

5. Перелік графічного матеріалу - 5 рисунків і 6 таблиць.

6. Зміст кваліфікаційної роботи: сутність процесів залучення інвестицій в діяльність територіальних громад; інвестиційні потреби та власні інвестиційні ресурси територіальних громад; аналіз та оцінка наявних інвестиційних потреб та інвестиційних можливостей громади; модель управління інвестиційною діяльністю на території громади; запровадження

механізму територіально-орієнтованого стимулювання інвестиційної діяль
громади для повоєнного відновлення України.

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактичн
1.	Вибір теми, вивчення літературних джерел і складання плану роботи	До 23.10.2022	
2.	Підготовка першого розділу роботи та подання керівнику	До 14.04.2023	
3.	Підготовка другого розділу роботи та подання керівнику	До 29.06.2023	
4.	Підготовка третього розділу роботи та подання керівнику	До 23.11.2023	
5.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	До 19.01.2024	
6.	Перевірка на плагіат та отримання відгуку керівника роботи	До 22.01.2024	
7.	Попередній захист	24.12.2022	
8.	Допуск роботи зав. кафедрою до захисту	26.01.2024	
9.	Захист роботи	02.02.2024	

8. Дата видачі завдання 23.10.2022

9. Керівник кваліфікаційної роботи _____ Максименко І.А.
(підпис) (прізвище, ініціали)

10. Керівник освітньо-професійної програми _____ _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ Поляховський Д
(підпис) (прізвище, ініціа

АНОТАЦІЯ

Тема кваліфікаційної роботи: «Інвестиційні потреби територіальних громад та рівень їх реалізації»

Мета роботи полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо потреб залучення та використання фінансово-інвестиційних ресурсів територіальних громад.

Завданнями роботи є:

– дослідити сутність процесів залучення інвестицій в діяльність територіальних громад;

– охарактеризувати концептуальні основи інвестиційних потреб та власні інвестиційних ресурсів територіальних громад;

– провести аналіз та оцінку наявних інвестиційних потреб та інвестиційних можливостей Межівської територіальної громади Межівського району Дніпропетровської області;

– обґрунтувати модель управління інвестиційною діяльністю на території Межівської територіальної громади Межівського району Дніпропетровської області;

– обґрунтувати запровадження механізму територіально-орієнтованого стимулювання інвестиційної діяльності громади для повоєнного відновлення України.

Об'єктом дослідження є інвестиційні потреби та власні інвестиційні ресурси територіальних громад.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні підходи до забезпечення фінансово-інвестиційними ресурсами територіальних громад та аналіз їхнього сучасного стану у контексті наявних і потенційних джерел їхнього залучення.

База дослідження: Межівська територіальна громада Межівського району Дніпропетровської області.

Основні концептуальні та методичні положення, узагальнення та висновки кваліфікаційної роботи доведені до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, запровадження яких буде сприяти розвитку територіальних громад та підвищенню їх ролі в економічному забезпеченні розвитку регіону.

Результати дослідження можуть бути використані у роботі державних органів державної та органів місцевої влади при застосуванні фінансових інструментів у стимулюванні інвестицій для повоєнного відновлення України.

Теоретичні напрацювання кваліфікаційної роботи можуть бути використані у навчальному процесі при викладанні дисципліни «Економіка територіальної громади».

Кваліфікаційна робота містить 58 сторінок, 6 таблиць, 5 рисунків, список використаних джерел з 39 найменувань, 3 додатки.

Ключові слова: територіальна громада, інвестиційні потреби територіальної громади, власні ресурси територіальної громади, інвестиційний потенціал територіальної громади.

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2023.

Рік захисту роботи 2024.

ABSTRACT

The topic of the qualification work: «Investment needs of territorial communities and the level of their implementation»

The purpose of the work is to substantiate the theoretical and methodological principles and develop practical recommendations regarding the needs of attracting and using financial and investment resources of territorial communities.

The tasks of the work are:

– to investigate the essence of the processes of investment attraction in the activities of territorial communities;

- characterize the conceptual basis of investment needs and own investment resources of territorial communities;

- conduct an analysis and assessment of existing investment needs and investment opportunities of the Mezhiv territorial community of the Mezhiv district of the Dnipropetrovsk region;

- to substantiate the model of management of investment activity in the territory of the Mezhiv territorial community of the Mezhiv district of the Dnipropetrovsk region;

- justify the introduction of the mechanism of territorially oriented stimulation of the investment activity of the community for the post-war recovery of Ukraine.

The object of the study is investment needs and own investment resources of territorial communities.

The subject of the research is theoretical, methodical and applied approaches to providing territorial communities with financial and investment resources and analysis of their current state in the context of existing and potential sources of their involvement.

Base of research: Mezhiv territorial community of Mezhiv district, Dnipropetrovsk region.

The main conceptual and methodological provisions, generalizations and conclusions of the qualification work have been brought to the level of methodological developments and practical recommendations, the introduction of which will contribute to the development of territorial communities and increase their role in the economic development of the region.

The results of the study can be used in the work of state bodies of state and local authorities when applying financial instruments to stimulate investments for the post-war recovery of Ukraine.

The theoretical developments of the qualification work can be used in the educational process when teaching the discipline «Economics of the Territorial Community».

The qualification work contains 58 pages, 6 tables, 5 figures, a list of used sources with 39 items, 3 appendices.

Keywords: territorial community, investment needs of the territorial community, own resources of the territorial community, investment potential of the territorial community.

The year of performance of qualification work is 2023.

The year of job protection is 2024.

Факультет податкової справи, обліку та аудиту

Кафедра економічної політики та сталого розвитку

Довідка про перевірку на плагіат

№ п/п		
1.	П.І.П. автора роботи	Поляховський Денис Олексійович
2.	Група	ЕМРМ-22-1
3.	П.І.П. наукового керівника	Максименко І.А., к.філос.н., доцент
4.	Тип роботи, що перевіряється (курсова, дипломна робота (проект))	Кваліфікаційна робота
5.	Назва роботи, що перевіряється	Інвестиційні потреби територіальних громад та рівень їх реалізації
6.	Рік написання роботи	2022/2024р.
7.	За результатом перевірки оригінальний текст в роботі складає (%)	100%
8.	Іншим процентам відповідають (пояснення щодо відсотку тексту, який не є оригінальним)	Посилання 9,93% Цитат 1,02%

19.01.2024р.

Відповідальна особа Теліщук М.М.
(П.І.Б.)

(підпис)

РЕЦЕНЗІЯ

на випускну кваліфікаційну роботу
здобувача вищої освіти Державного податкового університету
другого (магістерського) рівня
факультету податкової справи, обліку та аудиту, групи ЕМРМ-22-1
Поляховського Дениса Олексійовича
на тему: "Інвестиційні потреби територіальних громад та рівень їх реалізації"
за спеціальністю 051 «Економіка», ОПП «Економіка міста та регіону»

Актуальність теми. У зв'язку з реалізацією реформи децентралізації державного управління, в тому числі бюджетної децентралізації, значна частина повноважень і відповідальності у фінансовій та бюджетній сфері перейшла «на місця», зокрема в новостворені об'єднані територіальні громади (ОТГ) та виявляється багато складних проблем у їх функціонуванні, від вирішення яких залежить у цілому соціально-економічний розвиток країни. Однією з перших виступає проблема належного виконання територіальною громадою своїх функцій, яка переплітається з питаннями наповнення бюджету ОТГ, формуванням фінансових ресурсів, достатніх для належного фінансування нагальних соціальних потреб громад на основі принципу субсидіарності, реалізації програми їх економічного, технологічного розвитку. Ці зміни вносять нові виклики щодо організації інвестицій у розвиток територій, вирішення широкого спектру інституційних, управлінських, організаційних і кадрових проблем. Особливо це стосується фінансування інвестиційних потреб територіальних громад з метою створення повноцінних умов життя для громадян незалежно від місця їхнього проживання, а також вирівнювання можливостей різних громад у напрямі оновлення та підтримки інфраструктури, необхідної для надання якісних публічних послуг у всіх сферах діяльності.

Автором чітко визначено мету дослідження: теоретико-методологічні та науково-методичні засади та розробка практичних рекомендацій щодо потреб залучення та використання фінансово-інвестиційних ресурсів територіальних громад. Для досягнення мети досліджено сутність процесів залучення інвестицій в діяльність територіальних громад, охарактеризувано концептуальні основи інвестиційних потреб та власні інвестиційних ресурсів територіальних громад, проведено аналіз та оцінку наявних інвестиційних потреб та інвестиційних можливостей Межівської територіальної громади Межівського району Дніпропетровської області, обґрунтовано модель управління інвестиційною діяльністю на території Межівської територіальної громади Межівського району Дніпропетровської області, обґрунтовано запровадження механізму територіально-орієнтованого стимулювання інвестиційної діяльності громади для повоєнного відновлення України. Теоретико-методологічною

основою дипломної роботи є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених за обраною тематикою дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні концептуальних підходів забезпечення територіальних громад інвестиційними ресурсами, проведення оцінки наявних інвестиційних потреб та інвестиційних можливостей громади.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу. Випускна (кваліфікаційна) робота складається з вступу, трьох розділів і висновків, викладених на 63 сторінках друкованого тексту. Робота містить 6 таблиць, 5 рисунків, 3 додатки. Список використаних джерел з 39 найменувань.

Обґрунтованість пропозицій і висновків та їх практична цінність для ефективної діяльності територіальних громад.

Результати дослідження можуть бути використані у роботі державних органів державної та органів місцевої влади при застосуванні фінансових інструментів у стимулюванні інвестицій для повоєнного відновлення України.

Наявність недоліків. Загалом високо оцінюючи надану для рецензування випускну кваліфікаційну (дипломну) роботу здобувача, слід зазначити, що вона набула б більшої практичної цінності, якби автор більше уваги приділив питанням зарубіжного досвіду управління інвестиційною діяльністю на території громади.

Загальний висновок і оцінка роботи. Кваліфікаційна робота на тему " Інвестиційні потреби територіальних громад та рівень їх реалізації" відповідає назві спеціальності 051 «Економіка», змісту освітньо-професійної програми «Економіка міста та регіону». Результати роботи мають практичну цінність.

Загалом, можна зробити висновок, що кваліфікаційна робота Поляховського Дениса Олексійовича відповідає вимогам до випускних кваліфікаційних (дипломних) робіт та заслуговує високої позитивної оцінки.

Рецензент
Завідувач кафедри маркетингу
Волинського національного університету
імені Лесі Українки
кандидат економічних наук, доцент **Сак Т.В.**

«20» січня 2024 р.

ВІДГУК

наукового керівника
на кваліфікаційну роботу
здобувача вищої освіти Державного податкового університету
другого (магістерського) рівня
факультету податкової справи, обліку та аудиту, групи ЕМРМ-22-1
Поляховського Дениса Олексійовича
за спеціальністю 051 «Економіка», ОПП «Економіка міста та регіону»
на тему: «Інвестиційні потреби територіальних громад
та рівень їх реалізації»

Актуальність теми дослідження. Реформи в Україні, які базуються на принципах децентралізації, призвели до змін у територіальному управлінні та організації влади, зокрема до зміцнення ролі та збільшення повноважень територіальних громад, які тепер мають більшу бюджетну автономію. Ці зміни вносять нові виклики щодо організації інвестицій у розвиток територій, вирішення широкого спектру інституційних, управлінських, організаційних і кадрових проблем. Особливо це стосується фінансування інвестиційних потреб територіальних громад з метою створення повноцінних умов життя для громадян незалежно від місця їхнього проживання, а також вирівнювання можливостей різних громад у напрямі оновлення та підтримки інфраструктури, необхідної для надання якісних публічних послуг у всіх сферах діяльності.

Сьогодні в умовах війни функціонування сільських, селищних та міських громад постійно зростає їх потреба у фінансових ресурсах для забезпечення свого розвитку і виконання соціально-економічних завдань. Тому запровадження нових політик та інструментів управління фінансово-інвестиційними ресурсами з метою підтримки розвитку територіальних громад є як ніколи актуальним питанням для дослідження. У зв'язку з вищезазначеними факторами, дослідження фінансово-інвестиційних ресурсів територіальних громад є важливим для розробки поліпшених стратегій управління, забезпечення ефективного використання ресурсів та забезпечення сталого розвитку громад.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо потреб залучення та використання територіальними громадами фінансово-інвестиційних ресурсів. Для досягнення мети здобувачем поставлено та вирішено ряд завдань. Зокрема, досліджено сутність процесів залучення інвестицій в діяльність територіальних громад; охарактеризовано концептуальні основи інвестиційних потреб та власні інвестиційні ресурси територіальних громад; проведено аналіз та оцінку наявних інвестиційних потреб та інвестиційних можливостей Межівської територіальної громади Межівського району Дніпропетровської області, запропоновано модель управління інвестиційною діяльністю на її території; обґрунтовано запровадження механізму територіально-орієнтованого стимулювання інвестиційної діяльності громади для повоєнного відновлення України.

Науково-практична значимість одержаних результатів полягає у тому, що основні концептуальні та методичні положення, узагальнення та висновки дипломної роботи доведені до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, запровадження яких буде сприяти розвитку територіальних громад та підвищенню їх ролі в економічному забезпеченні розвитку регіону.

Результати дослідження можуть бути використані у роботі органів місцевого самоврядування при застосуванні фінансових інструментів у стимулюванні інвестицій для повоєнного відновлення України.

Загальний висновок і оцінка роботи. Кваліфікаційна робота на тему "Фінансово-бюджетна спроможність територіальних громад" відповідає назві спеціальності 051 «Економіка», змісту освітньо-професійної програми «Економіка міста та регіону» та заслуговує високої позитивної оцінки

Керівник кваліфікаційної роботи _____
(підпис)

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти
Поляховського Д. О.
(прізвище, ініціали)
після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри,
протокол від «26» 01 2024 р. №6
допущена / не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.
Завідувач кафедри Скорик М.О.
(прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП 9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД….. 13
1.1. Сутність процесів залучення інвестицій в діяльність територіальних громад ……..... 13
1.2. Інвестиційні потреби та власні інвестиційні ресурси територіальних громад …… 21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МЕЖІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ МЕЖІВСЬКОГО РАЙОНУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ……..…….. 27
2.1. Аналіз та оцінка наявних інвестиційних потреб та інвестиційних можливостей громади ……..……..... 27
2.2. Модель управління інвестиційною діяльністю на території громади ……. 37
РОЗДІЛ 3. ЗАПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМУ ТЕРИТОРІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДИ ДЛЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ……..... 44
ВИСНОВКИ…… 51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….. 55
ДОДАТКИ……... 60

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Реформи в Україні, які базуються на принципах децентралізації, призвели до змін у територіальному управлінні та організації влади, зокрема до зміцнення ролі та збільшення повноважень територіальних громад, які тепер мають більшу бюджетну автономію. Ці зміни вносять нові виклики щодо організації інвестицій у розвиток територій, вирішення широкого спектру інституційних, управлінських, організаційних і кадрових проблем. Особливо це стосується фінансування інвестиційних потреб територіальних громад з метою створення повноцінних умов життя для громадян незалежно від місця їхнього проживання, а також вирівнювання можливостей різних громад у напрямі оновлення та підтримки інфраструктури, необхідної для надання якісних публічних послуг у всіх сферах діяльності.

В сьогоднішніх умовах функціонування громад існує постійно зростаюча їх потребі у фінансових ресурсах для забезпечення свого розвитку і виконання соціально-економічних завдань. Зокрема важливим є питання вивчення і аналізу особливостей залучення та використання фінансових ресурсів з урахуванням специфіки територіальних громад, їх потреб та можливостей, а також впливу на їх функціонування воєнних умов. Ці питання відображають важливість розробки ефективних стратегій і методів залучення фінансових ресурсів для забезпечення сталого розвитку територіальних громад. Тобто існують потреби в розумінні сучасного стану фінансово-інвестиційних ресурсів та їх використання, виявленні проблемних аспектів та розробці шляхів їх вирішення. Тому запровадження нових політик та інструментів управління фінансово-інвестиційними ресурсами з метою підтримки розвитку територіальних громад є як ніколи актуальним питанням для дослідження. У зв'язку з вищезазначеними факторами, дослідження фінансово-інвестиційних ресурсів територіальних громад є важливим для розробки поліпшених стратегій управління, забезпечення ефективного використання ресурсів та забезпечення сталого розвитку громад.

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі. Питаннями формування інвестиційних ресурсів в сучасних умовах та інвестиційними потребами територіальних громад займається низка науковців, а саме: П. Жук [1], Н. Попадинець [2], І. Гринчишин [3], О. Назаркевич [4], І. Заблодська [5], Г. Возняк [6], Г. Олексюк [7-10], Х. Патицька [11], С. Шульц [12] та ін. Варто зазначити, що цей напрям дослідження є актуальним, враховуючи, що фінансові можливості громади можуть змінюватися з року в рік. Це залежить від рівня ефективності її розвитку та здатності залучати додаткові інвестиційні кошти.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є обґрунтування теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо потреб залучення та використання фінансово-інвестиційних ресурсів територіальних громад.

Для досягнення мети поставлено та вирішено такі завдання:

– дослідити сутність процесів залучення інвестицій в діяльність територіальних громад;

– охарактеризувати концептуальні основи інвестиційних потреб та власні інвестиційних ресурсів територіальних громад;

– провести аналіз та оцінку наявних інвестиційних потреб та інвестиційних можливостей Межівської територіальної громади Межівського району Дніпропетровської області;

– обґрунтувати модель управління інвестиційною діяльністю на території Межівської територіальної громади Межівського району Дніпропетровської області;

– обґрунтувати запровадження механізму територіально-орієнтованого стимулювання інвестиційної діяльності громади для повоєнного відновлення України.

Об’єктом дослідження є інвестиційні потреби та власні інвестиційні ресурси територіальних громад.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні підходи до забезпечення фінансово-інвестиційними ресурсами територіальних громад та аналіз їхнього сучасного стану у контексті наявних і потенційних джерел їхнього залучення.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дипломної роботи є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених за обраною тематикою дослідження. Методологічною основою дослідження є система загальнонаукових і спеціальних методів, що дало змогу дослідити різні аспекти формування інвестиційних потреб та власних інвестиційних ресурсів територіальних громад. Проведене дослідження базувалося на використанні наукових підходів і методів: монографічний; діалектичний; системний, економічний аналіз; порівняння; узагальнення; економіко-статистичний; структурно-функціональний; абстрактно-логічний; графічної візуалізації. Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативні-правові акти України, статистичні матеріали Державної служби статистики України, офіційні публікації міжнародних організацій, монографічна література, фундаментальні і наукові розробки вітчизняних та зарубіжних авторів, матеріали наукових конференцій, електронні ресурси мережі «Інтернет».

Наукова новизна полягає в обґрунтуванні концептуальних підходів забезпечення територіальних громад інвестиційними ресурсами, проведення оцінки наявних інвестиційних потреб та інвестиційних можливостей громади.

Науково-практична значимість одержаних результатів полягає у тому, що основні концептуальні та методичні положення, узагальнення та висновки дипломної роботи доведені до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, запровадження яких буде сприяти розвитку територіальних громад та підвищенню їх ролі в економічному забезпеченні розвитку регіону.

Результати дослідження можуть бути використані у роботі державних органів державної та органів місцевої влади при застосуванні фінансових інструментів у стимулюванні інвестицій для повоєнного відновлення України.

Теоретичні напрацювання дипломної роботи можуть бути використані у навчальному процесі при викладанні дисципліни «Економіка територіальної громади».

Особистий внесок здобувача. Дипломна робота є завершеним науковим дослідженням, містить результати вирішення актуальних наукових завдань щодо задоволення інвестиційних потреб територіальних громад.

Структура роботи. Випускна (кваліфікаційна) робота складається з вступу, трьох розділів і висновків, викладених на 63 сторінках друкованого тексту. Робота містить 6 таблиць, 5 рисунків, 3 додатки. Список використаних джерел з 39 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

1.1. Теоретичні аспекти функціонування територіальних громад

Теоретико-методологічна, науково-практична сутність територіальної громади, за різними аспектами і характерними їй ознаками, є предметом дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців. Серед економістів, які приділили увагу опрацюванню цього напряму, варто виокремити таких: вітчизняні вчені – Н. М. Альошина, О. Ю. Амосов, М. О. Баймуратов, О. М. Батанов, О. Ю. Бобровська, І. І. Бодрова, Т. Г. Бондарук, І. П. Бутко, Є. В. Кулакова, Ю. Б. Молодожен, О. Ю. Мороз, Ю. В. Наврузов, М. П. Орзіх, Н. І. Руда, О. І. Сушинський, І. Д. Шумляєва.

В Україні питання розвитку місцевих локальних утворень набуло актуальності у 90-х роках ХХ ст., в період, коли держава отримала незалежність. Нові виклики вимагали формування та впровадження нової моделі управління. Інтенсивність та вплив європейських інтеграційних процесів надали поштовх до формування української моделі розвитку місцевого самоврядування на базі світових практик. Зміцнення позиції ТГ в правовому полі держави відбулося шляхом децентралізації влади. Локальним осередкам надано права самостійності управління територією у вирішенні питань місцевого значення через здійснення місцевого публічного управління. Досвід, дослідження та напрацювання американських і західних вчених дали можливість вітчизняним науковцям сформувати власне бачення підходів та ознак громади відповідно до українських реалій.

В науковій літературі існують різні визначення громади. Найбільш поширеними є терміни «територіальна громада», «місцева спільнота», «територіальний колектив», «місцеве співтовариство», «територіальне утворення», «громадське утворення», «комуна».

В результаті впливу політичних, соціальних, економічних відносин у громадянському суспільстві відбулась еволюція становлення системи місцевого

самоврядування, що спричинило формування різних уявлень щодо ознак та підходів до дефініції «територіальна громада».

Так, український дослідник О. М. Батанов визначає громаду в контексті історичних, правових, соціальних, національно-культурних особливостей на основі еволюційно сформованих традицій та виділяє притаманні їй ознаки: взаємовідносини та соціальна поведінка у громаді; соціальна взаємодія відповідно до інтересів та напрямів життєдіяльності території, локації, окремих її громадян [9, с. 47–57].

Значний науковий доробок у вивчення напряму місцевого самоврядування, визначення підходів та ознак громади (комуни) опрацьовано науковою групою під керівництвом Д. Барнса. Дослідниками визначено комплексний підхід: група людей зі своєю традиційною та культурною спадщиною, яка є частиною громади; громада як колективний споживач в економічному вимірі; територіальна, соціальна, родинна взаємодія, взаємозв'язки між членами громади; громада як суб'єкт самоврядування зі своїм місцевим публічним управлінням, є учасником стимулювання виробництва та забезпечення громадськими послугами; громада як суб'єкт правових відносин, який представляє місцевих жителів у політичному аспекті [8]. На нашу думку, громада охарактеризована розширено, але економічні аспекти її життєдіяльності не визначено. Вони мають базуватися на спроможності утворення до існування, а саме, на економічному підґрунті.

М. О. Баймуратов визначив такі ознаки громади:

– територіальна – спільне проживання осіб (жителів) у межах певної територіальної одиниці;

– інтелектуальна – за основу ТГ визначено питання локального значення, а саме, розширені специфічні до місцевості системні індивідуально-територіальні інтереси та зв'язки місцевого громадянства;

– інтегративна – об'єднання в громаду всіх жителів певної території, які проживають в її межах на постійній основі, незалежно від громадянства: як українці, так і особи без громадянства, іноземні громадяни, а також передбачено включення до членства в громаді біженців та переміщених осіб;

– фіскальна – члени ТГ є платниками місцевих податків і зборів;

– майнова – ТГ є суб'єктом комунальної власності, якому належить майно (рухоме й нерухоме), прибутки місцевих бюджетів, інші надходження, природні ресурси, земля, що є у власності відповідних ТГ [6, с. 122–123; 155]. Науковець надав розширений підхід у визначенні громади та зазначив базові ознаки її спроможності та життєздатності – майнову та фіскальну складові, які є основними напрямами її подальшого розвитку.

Т. Г. Бондарук вбачає спільними елементами у визначенні ознак ТГ: постійне проживання населення в межах самостійної адміністративнотериторіальної одиниці; наявність комунальної власності – місцевого бюджету, майна, природних, земельних ресурсів тощо. На думку дослідниці, ТГ має визначене право до самостійного місцевого публічного управління територією відповідно до законодавства України. Як характеристики громади виокремлено такі:

– місцеве самоврядування, що здійснюється через власно обрані уповноважені органи публічного управління, в межах законів держави, враховуючи думку членів громади – місцевих жителів;

– спільнота людей з відсутністю ієрархічної підпорядкованості;

– право об'єднувати з іншими громадами свої фінансові, майнові ресурси для реалізації загальних взаємовигідних проєктів через взаємні домовленості.

Ж. Гербер визначає територіальну громаду як осередок з власною самоорганізацією та визначеною місцевою публічною політикою, що базується на праві управління місцевим майном [2, с. 189]. Науковець акцентує увагу на правовому підході у визначенні повноважень до управління адміністративно-територіальною одиницею.

Європейський вчений К. Іонассен зазначає, що громаді притаманні такі ознаки: територія; населення; взаємопов'язаність спеціальних частин громади з певним поділом праці в них; єдність та незалежність громади; корпоративна скерованість до вирішення місцевих викликів; спільна культура та соціальна система, які об'єднують діяльність жителів громади [25, с. 20–21].

За О. Ю. Мороз, характерними ознаками територіальної громади є:

– «спільна територія існування (що може включати проживання, роботу, володіння нерухомим майном);

– соціальна взаємодія у процесі реалізації питань життєдіяльності;

– спільні інтереси у вирішенні викликів;

– спільна комунальна власність;

– психологічна самоідентифікація кожного члена з громадою;

– сплачування комунальних податків» [2].

Е. Остром розглядає громаду як спільноту індивідуумів (індивідуальностей), які відповідно до соціальних норм, локальних умов, певних встановлених правил спрямовані на управління місцевими ресурсами в довгостроковій перспективі, що має на меті створення і використання суспільних благ, здатних покращити якість життя населення [15]. Методологічні засади наукових напрацювань у дослідженні цього напряму полягають у вивченні особливостей окремих ТГ на предмет управління суспільними ресурсами. За автором, громаду визначено як частину громадянського суспільства з власними індивідуальними особливостями, ступенем здатності до саморегулювання та впливу на якість управління ресурсним потенціалом місцевості.

Американський соціолог Р. Уоррен до характерних ознак громади зараховує такі елементи: «автономія; первинні групові відносини; розподіл влади; життєздатність; участь; ступінь неоднорідності; ступінь контролю з боку сусідства; ступінь прихильності». Автор зазначає, що «деякі загальноприйняті характеристики спільноти – автономія, життєздатність і широкий розподіл влади – можуть бути несумісними» [2, с. 14].

Американський науковець Д. Хіллері розглянув понад 90 дефініцій територіальних утворень та визначив поняття як «територіально відокремлене об’єднання індивідів, міцно пов’язаних між собою соціальними настановами». У результаті наукових напрацювань дослідник виокремлює фундаментальні ознаки громади: територія, соціальні та загальні зв’язки [200, с. 118]. На думку

автора, місцерозташування локації та соціальна взаємодія членів утворення є базовими елементами громадського життя суспільства.

Р. Шаффер визначив загальний підхід зі складових: соціологічна – зовнішня та внутрішня соціальна взаємодія громади; якісна – рівень життя мешканців громади; етнографічна – певний спосіб життя у культурному просторі; екологічна – природно-географічне розташування громади; економічна – наявність місцевого ресурсного потенціалу та взаємодія суб'єктів економічних відносин у громаді [5, с. 4].

На нашу думку, підґрунтям формування стратегії та програм розвитку громади, управління ресурсною складовою та визначення власного напряму життєдіяльності відповідно до переваг та недоліків певної місцевості є відсутність підпорядкованості: незалежність у вирішенні питань локального значення, власний вибір, врахування думки місцевого населення уповноваженими органами місцевого управління для збалансованого досягнення спільних цілей та потреб.

Вітчизняний науковець М. П. Орзіх дав визначення громаді: «первинний суб'єкт місцевого самоврядування, до складу якого входять громадяни України, іноземці, особи без громадянства, що постійно мешкають або працюють на даній території, або володіють на території нерухомим майном, або сплачують місцеві податки та збори» [2, с. 67]. Автор акцентує увагу на територіальній та економічній ознаках. Він вбачає утворення базовим осередком місцевого управління з мешканцями – громадянами, які проживають, працюють або мають нерухоме майно на певній території та є платниками податків і зборів до місцевого бюджету.

Узагальнення наукових підходів щодо дефініції «територіальна громада» стало підставою визначення характеристики територіальної громади в теперішніх умовах господарювання, як суб'єкта впливу на розвиток регіону, яку графічно зображено на рис. 1.1.

Отже, у процесі розвитку місцевого самоврядування змінювалися умови життєдіяльності громад. Реформа децентралізації сприяла формуванню

самостійності ТГ щодо управління територією та власної економічної спроможності. Ці перетворення знайшли відображення у наукових дослідженнях вчених різних періодів, що пояснює відмінність їх поглядів щодо феномена «територіальна громада».

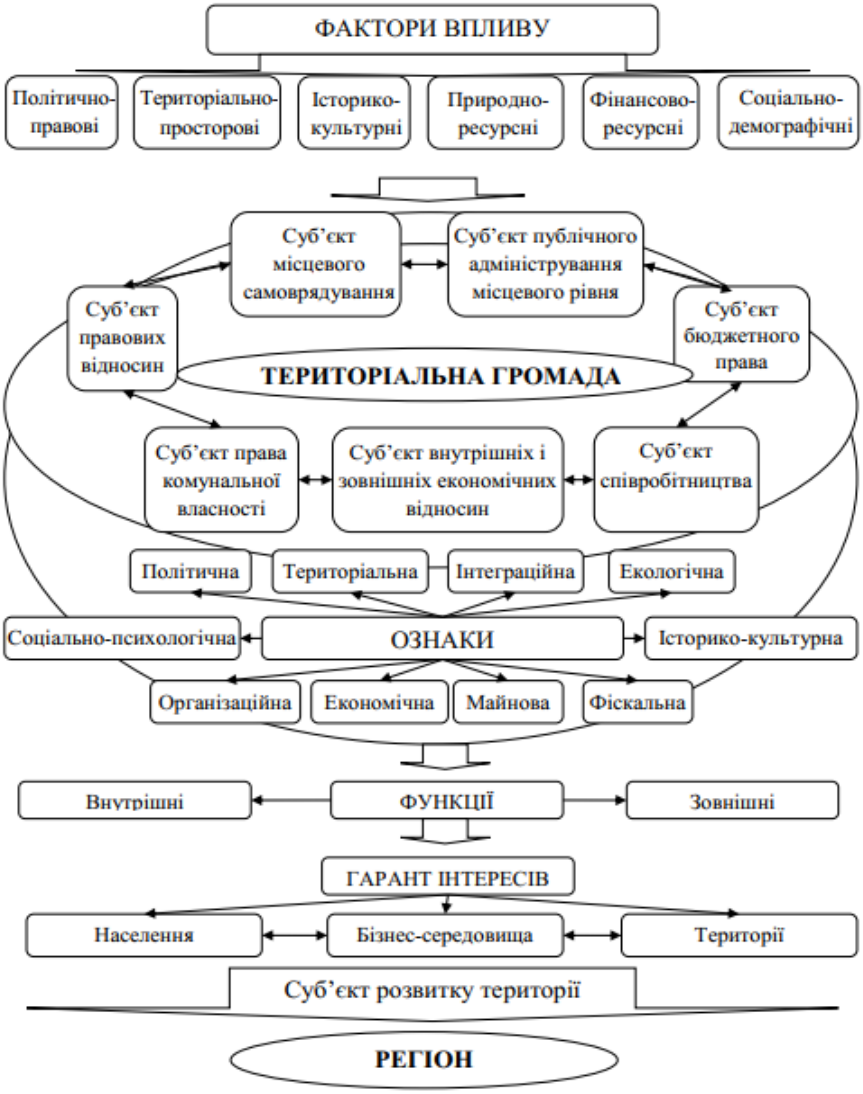

Рис. 1.1. Комплексність поняття «територіальна громада» як суб'єкта впливу на регіональний розвиток

Зміни в розвитку громадянського суспільства відзначилися на життєдіяльності адміністративно-територіальних одиниць. На початкових етапах громаду характеризували як локальну одиницю з місцевими жителями – певну територію зі своєю соціальною системою. У наш час ТГ функціонує за новими підходами територіального управління, є центром економічного

зростання як складова частина регіону та держави. Громада має самостійно забезпечити свою спроможність та життєздатність. Через це наявність економічної та організаційної складових є обов'язковим і основним елементом її функціонування у подальшому розвитку.

Спроможність територіальної громади залежить від нормативно-правового забезпечення, побудованого належним чином апарату управління, стратегічного планування, формування, використання ресурсного потенціалу території та узгодженості інституційної, організаційно-управлінської, соціальної, економічної, екологічної, комунікаційної, інформаційної систем території.

Інвестиції можна визначити як види вкладень капіталу з метою отримання прибутку [5]. Інвестиції здатні повертатися та приносити дохід тільки у випадку, якщо проєкт буде проєкт виявляється прибутковим. В іншому випадку залучені інвестиції можуть бути не поввернуті.

На сучасному етапі, на жаль, наша держава не може в повній мірі здійснювати фінансування територіальних громад. Тому територіальні громади зацікавлені у надодженні іноземних інвестицій, що робить необхідним керівництву громад організовувати активний пошук нових способів отримання фінансової допомоги ззовні.

Воскобійник С. І. зазначає, що конкурентну перевагу територіальної громади можна виразити як здатність громади ефективно функціонувати у довгостроковій перспективі. Формування конкурентних переваг громади визначається чинниками, що можуть сприяти залученню та утриманню інвестиційного капіталу у майбутньому (рис. 1.2).

Отже, залучення інвестицій у територіальну громаду може активно відбуватися тоді, коли дана громада має ефективно розроблений стратегічний план свого розвитку, володіє достатніми інтелектуальним, промисловим чи сільськогосподарським потенціалом, володіє значним потенціалом ринку праці, має сприятливий підприємницький клімат, що виявляється у лояльності влади і населення громади до бізнесу, стабільності територіальної політики, що

реалізується у сфері в сфері підприємництва, відзначається пільговим податковим режимом та наданням консалтингової допомоги. На процес залучення інвестицій у розвиток громади значно впливають також такі фактори як складність проходження процедури оформлення документів, що стосуються організації підприємницької діяльності та отримання ліцензій, вартість оренди, землі й приміщень у територіальній громаді, рівень місцевого оподаткування, існуючі місцеві норми і стандарти, інші фактори.

Рис. 1.2 - Основні чинники залучення інвестиційного капіталу у територіальну громаду [7]

Ефективність роботи щодо формування конкурентних переваг громади у визначених напрямах визначає інвестиційну привабливість тої чи іншої територіальної громади. Інвестиційна привабливість виступає як основний критерій, що береться до уваги і вітчизняними, і зарубіжними інвесторами при ухваленні рішень щодо вкладення своїх капіталів, тобто ресурсів в економіку певної громади. Складові системи інвестування на місцевому рівні описані в додатку А.

Інвестиційна привабливість є досить умовним інтегральним показником, який включає різні чинники, які впливають на процес формування сприятливого клімату, що дає можливість розгортати здійснення певного виду

економічної діяльності у громаді. У ньому віддзеркалюється оцінка ресурсно-сировинного та виробничого потенціалу території; особливості економіко-географічного положення, наявна інфраструктура; ступінь розвиненості основних інститутів ринкової економіки; наявність соціальної напруженості; рівень забруднення навколишнього середовища, а також показник бюджетної забезпеченості територіальної громади, особливості нормативної бази в регіоні, його податкового режиму тощо.

1.2. Інвестиційні потреби та власні інвестиційні ресурси територіальних громад.

Характерною рисою інвестиційних ресурсів є їх направлення не через бюджет територіальної громади, а безпосередньо на втілення окремих проєктів, маючи на меті соціальноекономічний розвиток територій. Забезпечити ефективне збалансування між інвестиційними потребами та можливостями на рівні громади можна, керуючись такими визначеним правилам і критеріям інвестування [1]:

- розроблення інвестиційних потреб, що базуються на аргументації потреби у наданні соціальних та інших послуг для мешканців громади, згідно з гарантіями від держави;

- вибір пріоритетних інвестиційних проєктів місцевого самоврядування заснований на Стратегічних планах розвитку громад, які спрямовані на довгострокові перспективи та обіцяють позитивний вплив у майбутньому;

- раціональне використання інвестиційного потенціалу території для забезпечення стійкого розвитку, який переважає короткострокові чи тимчасові потреби; - організація інвестиційної діяльності місцевих органів влади має бути націлена на мінімізацію витрат за одночасного досягнення максимальної ефективності, забезпечуючи цільове використання інвестиційних коштів. Тобто територіальні громади, зв’язані географічно з сусідніми територіями, мають враховувати необхідність реалізації державних цільових інвестиційних програм. Визначаючи пріоритети інвестиційних потреб, важливо брати до

уваги ці аспекти, вимоги та правила, щоб вони були узгоджені з державною, регіональною та місцевою стратегіями розвитку.

Знаходження оптимального балансу між інвестиційними можливостями та потребами територіальних громад базується на оцінюванні наявного інвестиційного потенціалу. Це оцінювання має відповідати законодавчим нормам, ґрунтуватися на детальних дослідженнях, плануванні території, новаторських підходах і сучасних трендах. Важливість визначення інвестиційної привабливості територіальних громад у контексті окремих регіонів зростає.

Науково обґрунтований аналіз інвестиційної привабливості та інвестиційних ресурсів може стати додатковим фактором економічного зростання територій. Задоволення потреб територіальних громад в інвестиціях відбувається, враховуючи такі аспекти [3]:

- мінімальні інвестиційні потреби громади, які не можуть бути покриті через недостатність власних ресурсів, компенсуються залученими коштами та іншими джерелами, такими як державні бюджетні трансферти, позики та інші зовнішні ресурси, хоча це не забезпечує інтенсивного розвитку громади;

- коли мінімальні інвестиційні потреби покриваються лише коштом власних бюджетних інвестицій, це не забезпечує значного економічного зростання, адже громади використовують кошти здебільшого для підтримки основних фондів;

- якщо мінімальні інвестиційні потреби громади покриваються з надлишком, це дає можливість розширення та реалізації додаткових інвестиційних проєктів. У такому випадку можна спостерігати розвиток місцевої інфраструктури, покращення надання соціальних послуг, підвищення якості життя, стимулювання підприємництва, зростання інвестиційної привабливості території та регіону загалом.

Важливо відзначити, що в умовах нестабільності значно збільшується інтерес бізнесу до отримання державної підтримки, що може сприяти зниженню ризиків приватних інвестицій та підвищенню їх надійності.

Інвестиції приватних структур є важливим джерелом фінансування для задоволення потреб територіальних громад, оскільки на сьогодні багато організацій на місцевому рівні в Україні не здатні самостійно забезпечити фінансування проєктів і розвиток соціальної інфраструктури.

Одним з ефективних механізмів у цьому процесі може бути державно-приватне партнерство, яке дозволяє місцевій владі забезпечувати громаді переваги від колективного використання інфраструктури, фінансованої інвестиційними коштами, при цьому зберігаючи контроль над нею. Ще один важливий механізм це можливість отримання кредитів у банках та інших фінансових установах. Кредитний механізм в економічно розвинутих країнах охоплює два основних типи: позики, які не вимагають випуску облігацій, та позики з випуском облігацій, а також можливість залучення фінансування від міжнародних фінансових інституцій.

Зарубіжні муніципалітети часто вдаються до безоблігаційного кредитування, яке передбачає певні умови щодо термінів погашення, відсоткових ставок в повернення коштів, зазвичай для фінансування довгострокових проєктів, таких як будівництво чи реконструкція. Згідно з законодавством України, органи місцевого самоврядування можуть отримувати кредити в банках та інших фінансових установах. Однак на сьогодні такі кредити складають менше ніж 5% від доходів місцевих бюджетів України, на відміну від 10-15% у країнах-членах Європейського Союзу. В Україні високі відсоткові ставки призводять до низького попиту на безоблігаційні кредити серед територіальних громад, і вони, зазвичай, використовуються для фінансування короткострокових і відносно недорогих проєктів [5].

Обмежені фінансові ресурси місцевих бюджетів, які переважно використовуються для покриття поточних потреб і соціальних проєктів, актуалізують завдання залучення додаткових коштів, зокрема через випуск і розміщення муніципальних облігацій. На сьогодні право на випуск облігацій мають лише міста, проте цей інструмент може стати ефективним способом для

збору додаткових коштів для проєктів з розвитку територіальних громад, сприяючи таким чином їхній конкурентоспроможності.

Позики, забезпечені облігаціями, служать основним джерелом фінансування для місцевих інфраструктурних проєктів, таких як модернізація та розвиток систем енергопостачання, водозабезпечення, а також удосконалення об'єктів охорони здоров'я та освіти. Враховуючи інфраструктурні виклики міст і поточний кризовий стан комунальних підприємств, передбачаємо зростання ринку муніципальних облігацій найближчими роками. Однак через недосконалість українського законодавства та його неузгодженість з європейськими стандартами виникають труднощі у випуску муніципальних займів.

Ще одним потенційним джерелом фінансово-інвестиційних ресурсів для територіальних громад є позики від міжнародних фінансових організацій, спрямовані на підтримку місцевого економічного розвитку. Такі кредити пропонують з низькими відсотковими ставками, тривалими термінами користування та пільговими умовами погашення. В економічно розвинутих країнах поширеною практикою є використання місцевих гарантій як інструменту для залучення кредитних ресурсів від державних чи приватних секторів для реалізації проєктів на визначеній території. У випадку невиконання боржником своїх зобов'язань за позикою міська рада візьме на себе зобов'язання повністю або частково погасити заборгованість і сплатити належні відсотки. Варто зазначити, що в Україні обсяги та умови видачі місцевих гарантій регламентує Міністерство фінансів. Відповідно до Бюджетного кодексу країни, витрати на обслуговування місцевого боргу обмежені 10% від витрат загального фонду місцевого бюджету для кожного бюджетного періоду. Наразі внесок кредитних ресурсів у соціально-економічний розвиток місцевих громад є доволі обмеженим [6]. Грантові ресурси, надані урядами іноземних країн і міжнародними організаціями, можуть відіграти важливу роль у фінансуванні інфраструктурних проєктів територіальних громад. Ці ресурси часто надають у вигляді грантів, технічної

допомоги, благодійних внесків і можуть включати як товари, так і послуги або фінансову підтримку. У ситуації, де доступ до інших фінансових ресурсів обмежений, гранти мають визначальне значення для реалізації різноманітних місцевих проєктів. Проте для отримання такого фінансування необхідно розробити конкурсний проєкт, який відповідає стратегічним планам соціально-економічного розвитку громади, а також мати кваліфікованих спеціалістів для підготовки таких проєктів, кількість яких у місцевих органах самоврядування є недостатньою. Недостатність власних коштів для вирішення поточних завдань територіальних громад також може бути врівноважена завдяки можливостям, які пропонують у межах Програм Європейського інструменту сусідства та інших фінансових інструментів ЄС. Наразі деякі транскордонні громади вже використовують кредити від міжнародних фінансових установ у межах програм транскордонного співробітництва.

Ці проєкти орієнтовані на покращення медичних послуг, розвиток дорожньої інфраструктури, забезпечення екологічної безпеки, розвиток відпочинкової сфери, підтримку культурних заходів і підвищення ефективності державного управління. Потенційні проєкти, які можуть бути реалізовані спільно з прикордонними територіями сусідніх європейських держав, включають розвиток дошкільної освіти, культури (особливо промоцію місцевої історико-культурної спадщини), мистецтва, медицини, спорту, туризму; належне управління твердими побутовими відходами; розвиток прикордонної інфраструктури (включаючи відкриття нових пунктів пропуску) та втілення спільних бізнес-проєктів та обміну досвідом [7].

Ці проєкти часто виконують спільно з прикордонними громадами сусідніх країн, що дозволяє обмінюватися досвідом, розвивати спільні інфраструктурні об’єкти та сприяти економічному росту. Одним з прикладів такого співробітництва є проєкти, реалізовані у межах програми «Польща-Україна», яка є частиною Європейського інструменту сусідства. Програма фінансує проєкти, спрямовані на розвиток прикордонних регіонів країн. Вони охоплюють різні напрями, такі як розвиток інфраструктури, екологічні

ініціативи, підтримка малого та середнього бізнесу, культурні та освітні обміни. Наприклад, проєкт «Модернізація прикордонних переходів» міг би включати реконструкцію і модернізацію прикордонних інфраструктурних об'єктів, покращення митних процедур і підвищення рівня безпеки.

Це сприяє збільшенню торгівлі, туризму та кроскультурного обміну між прикордонними громадами. Ще один приклад – проєкт у сфері охорони здоров'я, який включає спільні заходи з модернізації медичного обладнання та обміну досвідом між медичними установами у прикордонних регіонах. Такі ініціативи передбачають проведення спільних тренінгів для медичних працівників, закупівлю сучасного обладнання або створення спільних медичних центрів. Такі проєкти не тільки покращують якість життя на місцевому рівні, але й сприяють економічному розвитку, збільшуючи інтеграцію та взаємодію між різними регіонами та країнами. Також втілення таких проєктів в Україні сприятиме зростанню фінансової самостійності багатьох місцевих громад.

Один з методів приваблення інвестицій у сферу інновацій полягає у створенні технологічних парків, діяльність яких врегульовується Законом України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків». Українські умови дозволяють здійснювати інвестиційні заходи в межах визначених пріоритетів вітчизняного виробництва. Закон «Про стимулювання інвестицій у пріоритетні сектори економіки для створення нових робочих місць» встановлює державну політику інвестицій для періоду 2013-2032 рр., метою якої є залучення інвестицій в пріоритетні галузі економіки. Отже, кожна територіальна громада володіє унікальним інвестиційним потенціалом і має можливості залучати інвестиційні ресурси.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МЕЖІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ МЕЖІВСЬКОГО РАЙОНУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1. Аналіз та оцінка наявних інвестиційних потреб та інвестиційних можливостей громади

У відповідності з Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» було створено Межівську селищну територіальну громаду з 14 лютого 2017 р., яка розташована на крайньому сході Дніпропетровської області.

Територія Межівської селищної територіальної громади, яка складає 630,03 км2, згідно з адміністративно-територіальним устроєм України входить до складу Межівського району Дніпропетровської області. При цьому Межівська селищна територіальна громада займає 51% від території Межівського району. До складу Межівської селищної територіальної громади включено адміністративний центр у смт Межова, Межівську селищну раду, яка об'єднує смт. Межова та села Запорізьке, Вознесенське, Веселе, Жукове, Славне, Українка, Степове, Новолозуватівка та п'ять сільських рад, до яких належать:

Веселівську сільську раду, яка об'єднує села Веселе, Олександрівка, Попутне; Іванівську сільську раду;

Новогригорівську сільську раду, яка об'єднує села Новогригорівка, Водолазьке, Красногорівку, Юр'ївку;

Преображенську сільську раду, яка включає села Преображенка, Всесвятське, Новотроїцьке;

Райпільську сільську раду, до складу якої відносяться села Райполе, Колона-Межова, Новопідгороднє, Біляківка, Мар'ївка, Новоолександрівка, Сухарева Балка;

Демуринську селищну раду, яка включає в себе смт. Демурине та села Василівка і Володимирівка.

У магістерському дослідженні зроблено аналіз соціально-економічного стану Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр. на основі фінансової звітності.

На початку аналітичної частини зроблено аналіз фінансових активів Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр., табл. 2.1.

Таблиця 2.1.

Аналіз фінансових активів Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр.

Показник	Роки			Абсолютне відхилення показника у 2022 р. порівняно з 2020 р., грн.	Відносне відхилення показника у2022 р. порівняно з 2020 р., %
	2020	2021	2022		
Основні засоби, грн.	52964896	49129147	47035795	-5929101	-11,19
Знос основних фондів, грн.	4321922	26738030	30120323	25798401	596,92
Незавершені капітальні інвестиції	7678595	9993310	87404108	79725513	1038,28
Запаси	1503151	378899	451897	-1051254	-69,94

Встановлено, що протягом 2020-2022 рр. вартість основних засобів зменшено на 11,19%, при цьому, коефіцієнт зносу основних засобів складає 73,71% на 1 січня 2023 р., що свідчить про високий рівень зношуваності наявних основних фондів. Це обумовлено тим, що сума зносу збільшено на 25798401 грн. протягом 2021-2023 рр., що складає 596,92%. Обсяг незавершених капітальних вкладень збільшено на 79725513 грн у 2022 р., що на 1038,28 % у порівнянні з аналогічним показником 2021 р.

Досліджено, що обсяг запасів зменшено на 1051254 грн., що складає різницю 69,9% у досліджуваному періоді. Наступним етапом дослідження є аналіз фінансових активів Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр., який зроблено на основі її фінансової статистичної звітності, табл. 2.2. Для селищної ради аналізується обсяг дебіторської заборгованості і грошових коштів.

Таблиця 2.2

Аналіз фінансових активів Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр.

Показник	Роки			Абсолютне відхилення показника у 2022 р. порівняно з 2020 р., грн.	Відносне відхилення показника у 2022 р. порівняно з 2020 р., грн.
	2020	2021	2022		
Поточна дебіторська заборгованість розрахунками із соціального страхування	23690	-		-23690	-100
Інша поточна дебіторська заборгованість			3029	3029	100
Грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів у:					
національній валюті, у т.ч. в	11180	13318	40596	29416	263,11
касі	3474	2910	4401	927	26,68
казначействі	7634	10408	**36195**	28561	374,13

Встановлено, що протягом досліджуваного періоду поточну дебіторську заборгованість по розрахункам із соціального страхування було ліквідовано на 100%. Але спостерігається тенденція до збільшення обсягів грошових коштів та їх еквівалентів розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів. Так, у 2022 р. збільшився обсяг грошових коштів у національній валюті на 26,68% у 2022 р. порівняно з 2021 р. та у цей же період відбувається збільшення обсягів грошових коштів у казначействі на 384,13%.

Наступним етапом аналітичного дослідження є здійснення аналізу динаміки показників власного капіталу та фінансового результату Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр., табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка показників власного капіталу та фінансового результату Межівської селищної ради у 2020-2022 рр.

Показник	Роки			Абсолютне відхилення показника у 2022 р. порівняно з 2020 р., грн.	Відносне відхилення показника у2022 р. порівняно з 2020 р., %
	2020	2021	2022		
Внесений капітал	77286818	75867177	77156118	-130700	-0,17
Фінансовий результат	-23919450	-27245754	-30117812	-6198362	-25,91
Цільове фінансування	729149	9816466	8563265	7834116	1074,42

Визначено, що обсяг внесеного капіталу Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр. скорочено на 0,17% протягом досліджуваного періоду. До того ж, спостерігається тенденція до скорочення фінансового результату. При цьому, відбувається зростання обсягів цільового фінансування на 7834116 грн, що на 1074,42 грн. більше у 2022 р. порівняно з 2020 р.

Наступним етапом дослідження є визначення динаміки показників зобов’язань Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр., табл. 2.4.

Встановлено, що протягом досліджуваного періоду поточні зобов’язання за платежами до бюджету було ліквідовано на 100%. При цьому, спостерігається загальна тенденція до скорочення обсягів кредиторської заборгованості Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр., що в цілому позитивно характеризує її діяльність.

Так, обсяг поточних зобов’язань за розрахунками за товари, роботи, послуги скорочено на 55,39%; за розрахунками з оплати праці – на 100%; інші поточні зобов’язання – на 42,99% протягом 2020-2022 рр.

Наступним етапом дослідження є аналіз динаміки доходів Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр., табл. 2.5.

Таблиця 2.4

Аналіз динаміка показників зобов'язань Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр.

Показник	Роки			Абсолютне відхилення показника у 2022 р. порівняно з 2020 р., грн.	Відносне відхилення показника у 2022 р. порівняно з 2020 р.,%
	2020	2021	2022		
Поточні зобов'язання:					
за платежами до бюджету	4620			-4620	-100
за розрахунками за товари, роботи, послуги	1520007	1064785	678118	-841889	-55,39
за розрахункамиз оплати праці	19070			-19070	-100,00
Інші поточні зобов'язання	11577	12000	6600	-4977	-42,99

Результати магістерського дослідження дозволили встановити, що загальні доходи Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр. збільшено на 100% та складає на 1 січня 2023 р. 15161934,00 грн., при цьому обсяг бюджетних асигнувань скорочено на 7,57% і доходи від надання послуг (виконання робіт) і трансферти – на 100%. Проте відбулось збільшення інших доходів від необмінних операцій на 100% протягом досліджуваного періоду, обсяг яких склав 501864,00 грн. на 1 січня 2023 р. Отже, загальний стан надходження доходів до Межівської селищної ради характеризується позитивними ознаками.

Аналіз динаміки доходів Межівської селищної ради повинен відбуватися у порівнянні з її витратами. Тому наступним етапом оцінки

соціальноекономічного стану Межівської селищної ради є аналіз динаміки її витрат протягом 2020-2022 рр., табл. 2.6.

Таблиця 2.5

Аналіз динаміки доходів Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр.

Показник	Роки			Абсолютне відхилення показника у 2022 р. порівняно з 2020 р., грн.	Відносне відхилення показника у 2022 р. порівняно з 2020 р., грн.
	2020	2021	2022		
Доходи від обмінних операцій					
Бюджетні асигнування	15775081	16821372	14581288	-1193793	-7,57
Доходи від надання послуг (виконання робіт)	30260			-30260	-100,00
Інші доходи від обмінних операцій	42263	70008	78782	36519,00	86,41
Усього дохо-дів від обмін-них операцій	15847678	16891380	14660070	-1187608	-7,49
Доходи від необмінних операцій					
Трансферти	573066			-573066	-100,00
Інші доходи від необмінних операцій	81602	1390	501864	420262	515,01
Усього доходів від необмінних операцій		1390	501864	501864,00	100,00
Усього доходів		16892770	15161934	15161934,00	100,00

Отже, встановлено, що протягом досліджуваного періоду спостерігається загальна тенденція скорочення витрат Межівської селищної ради. При цьому, скорочено обсяг витрат на виконання бюджетних програм Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр. на 861327,00 грн., інших витрат за необмінними операціями - 492176,00 грн.; трансфертів - 573066,00 грн. Тільки обсяг інших

витрат за обмінними операціями було змінено у бік збільшення на 14135,00 грн, що складає 74, 8% змін.

Таблиця 2.6

Аналіз динаміки витрат Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр.

Показник	Роки			Абсолютне відхилення показника у 2022 р. порівняно з 2020 р., грн.	Відносне відхилення показника у 2022 р. порівняно з 2020 р.,%
	2020	2021	2022		
Витрати за обмінними операціями					
Витрати на виконання бюджетних програм	18218496	16406079	17357169	-861327,00	-4,73
Інші витрати за обмінними операціями	18899	12982	33034	14135,00	74,79
Усього витрат за обмінними операціями	18237395	16419061	17390203	-847192,00	-4,65
Інші витрати за необмінними операціями	515105	2857064	22929	-492176,00	-95,55
Трансферти	573066			-573066,00	-100,00
Усього витрат за необмінними операціями	1088171	2857064	22929	-1065242,00	-97,89
Усього витрат	19325566	19276125	17413132	-1912434,00	-9,90

Таким чином, при порівнянні доходів і видатків Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр. можна констатувати, що спостерігається дефіцит бюджету у 2022 р. у розмірі 2251198 грн, у 2021 р. – 2383355 грн.

У результаті аналізу динаміки витрат Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр. встановлено, що вони скоротилися на 9,9% і значно змінено їх структуру. Витрати на загальнодержавні функції залишаються без суттєвих змін

протягом досліджуваного періоду. При цьому відбувається зростання обсягу витрат на громадський порядок, безпеку та судову владу на 394,38% у 2022 р. порівняно з 2019 р. Не витрачається кошти у 2022 р. на економічну діяльність, житлово-комунальне господарство, духовний та фізичний розвиток, освіту. Досліджено, що витрати на соціальний захист та соціальне забезпечення у 2022 р. скорочено на -576944,00 порівняно з 2020 р., що складає зміну показника на 97,49%. У 2022 р. витрати здійснено на три статті, а саме загальнодержавні функції, громадський порядок, безпека та судова влада, соціальний захист та соціальне забезпечення.

Досліджено, що при розробці стратегії розвитку для територіальної громади використовують метод SWOT-аналізу, який дозволяє визначити сильні і слабкі сторони, можливості і загрози для визначеної території. Отже, SWOTаналіз є загальновідомим методом для здійснення стратегічного дослідження. Він дозволяє визначити мету суб'єкта господарювання, проекту та здійснити ідентифікацію впливу внутрішніх і зовнішніх факторів для досягнення визначених цілей. Встановлено, що SWOT-аналіз використовується на рівні різних об'єктів, серед яких є особистість, підприємство, галузь, місто, область, територіальна громада, країна тощо.

Встановлено, що використання методу SWOT-аналізу є корисним, коли виникає необхідність для перетворення слабких сторін на сильні, а також загроз на можливості. SWOT-матриця має декілька варіантів застосування, включаючи програми для прийняття стратегічних рішень.

Визначено, що SWOT-аналіз виник у результаті досліджень вчених з бізнес-політики Гарвардської школи бізнесу та інших американських бізнесшкіл у 1960-х роках [38]. Це передбачає системне мислення та всебічний аналіз факторів, що пов'язані з внутрішніми і зовнішніми аспектами для будь-якого об'єкту, проекту або особи [39; 40]. Останнім часом SWOT-матриця використовується в різних сферах і забезпечила гарну основу для формулювання стратегії при належному використанні. Однак неадекватна розробка при використанні SWOT-аналізу призводить до отримання довгих

списків загальних і переописаних факторів. Крім того, результати SWOTаналізу будуть сильно залежати від навичок, знань і можливостей залучених експертів, оскільки це суб'єктивний підхід [41], додаток Б.

З метою систематизації проблем і перспектив розвитку сільських територій громади виконавчим комітетом селищної ради здійснено SWOTаналіз, який дозволяє об'єктивно оцінити можливості всебічного розвитку території. Виділення слабких сторін дозволить розробити ефективні заходи щодо попередження проблем, які можуть виникнути при процесі розвитку. Сильні сторони дають підставу визначити потенційні можливості розвитку території, додаток В.

SWOT- аналіз громади проведено на основі матеріалів дослідження соціально-економічного стану населених пунктів, що входять до складу громади при оцінці процесу формування сильних та слабких сторін громади експертів Центру розвитку місцевого самоврядування Дніпропетровської області, працівників органів місцевого самоврядування та громадських активістів.

У результаті магістерського дослідження з використанням SWOT- аналізу здійснена ідентифікація інвестиційних потреб та вибір пріоритетних напрямків розвитку громади. На основі проведеного аналізу досліджено, що громада має значні перспективи різної спрямованості векторів розвитку, серед яких є соціально-економічний та культурний напрям розвитку, що обумовлено вигідним територіальним розташуванням, ефективній та дієвій місцевій владі, та працелюбністю мешканців району, розвитку підприємництва, туризму, використанню вільних земельних ділянок.

На основі SWOT-аналізу Межівської селищної територіальної громади встановлено, що на її території основними проблемами є безробіття, кризовий стан суб'єктів господарювання, обмежене поповнення місцевих бюджетів, недостатній рівень фінансування закладів освіти, медичної сфери, культури та спорту, низькі комфортні умови життєдіяльності населення, недостатній рівень можливостей для розвитку людського капіталу і використання його потенціалу.

В таких умовах існування виникає необхідність врахування зовнішніх і внутрішніх факторів, які сприяють гальмуванню прояву сильних сторін Межівської селищної територіальної громади та послабленню її слабких сторін соціально-економічного, знаннєвого і інноваційного розвитку. Тому виникає необхідність попередження дії різноспрямованих загроз і ризиків для громади, а для органів влади потребується ефективна діяльності у вирішенні проблем громади в умовах складної ймовірності швидкого усунення дія неблагополучних факторів. Тому у роботі здійснено діагностику переваг, викликів та ризиків для Межівської селищної територіальної громади.

У результаті здійснення SWOT-аналізу Межівської селищної територіальної громади і визначення сильних сторін і можливостей були встановлені порівняльні переваги; виклики, досліджені в результаті зіставлення слабких сторін і можливостей; ризики, встановлені в результаті зіставлення слабких сторін та дії загроз.

Отже, порівняльними перевагами для Межівської селищної територіальної громади визначено:

1. Можливості розвитку сільського господарства ґрунтуються на існуванні родючих ґрунтів, сприятливих географічних і природних умов, що сприяє виробництву екологічно чистої продукції.

2. Виникають можливості об’єднання сільськогосподарських підприємств та їх кооперація відкриває можливості використання невикористаних виробничих потужностей для переробних і зберігальних процесів продукції сільського господарства.

3. Співробітництво діючих комунальних підприємств з сусідніми громадами для спільного утримання місць.

4. Використання незадіяних об’єктів соціальної інфраструктури для надання послуг освіти і заходів культури сусіднім громадам;

5. Розвиток туристичних послуг за рахунок сільського туризму і створення туристичних островків для відпочинку.

Дослідження зіставлення слабких сторін і можливостей Межівської селищної територіальної громади дозволило встановити наступні виклики:

- Обмеженість водопостачання, недостатній обсяг води для населення громади, поганий стан доріг потребують бюджетного фінансування і реалізації міжнародних програм підтримки розвитку громад;

- Недостатній рівень заробітної плати мешканців та обмежені можливості зайнятості економічно активного населення у громаді, відтік людського капіталу, трудова міграція вирішуються шляхом розвитку підприємницького сектору (малий і середній бізнес) і діяльності сільскогосподарських підприємств, використання їх потенціалу і налагодження процесів кооперації;

- Виробництво екологічно чистої продукції надасть можливості виходу сільськогосподарським підприємствам на світовий ринок, що буде сприяти співпраці товаровиробників;

- Розвиток міжмуніципального співробітництва з сусідніми громадами та територіями забезпечить налагодження транспортного сполучення, підвищення доступності населення до соціальних і медичних послуг;

- Покращення екологічного стану території громади та оптимізація процесів міграції може бути покращено у результаті розвитку туризму і дозвілля населення.

2.2. Модель управління інвестиційною діяльністю на території громади

Джерела інвестиційного забезпечення розвитку Межівської селищної територіальної громади наведено на рис. 2.1.

Модель, що описує механізм залучення органом місцевого самоврядування інвестицій та додаткових фінансових ресурсів для реалізації проєктів розвитку громади, наведена на рис. 2.2.

Рис. 2.1. Організаційно-економічний механізм залучення інвестиційних ресурсів у Межівську селищну територіальну громаду [10]

Рис. 2.2. Модель, що описує механізм залучення органом місцевого самоврядування інвестицій та додаткових фінансових ресурсів для реалізації проєктів розвитку Межівської селищної територіальної громади [10]

Інвестиційна діяльність в Межівській селищній територіальній громаді здійснюється на основі:

- інвестиційних процесів, що реалізуються недержавними підприємствами, громадянами, спілками і товариствами, асоціаціями, а також громадськими та іншими організаціями, юридичними особами, що засновані на колективній власності;

- місцевого інвестування, яке реалізується ОМС за кошти місцевих бюджетів та позичкових коштів, в тому числі комунальними підприємствами, установами;

- державної підтримки, що спрямовується на реалізацію інвестиційних проєктів;

- спільного інвестування за участю учасників з інших країн;

- іноземного інвестування, що реалізується іноземними державами, агенціями, громадянами іноземних держав.

Основні етапи залучення інвестицій в діяльність територіальної громади можна простежити з рис. 2.3.

Рис. 2.3. Етапи залучення інвестицій в діяльність Межівської селищної територіальної громади

На сучасному етапі розвитку економіки проблематика залучення інвестицій набуває все більшої гостроти. А це вимагає від органів місцевого самоврядування активних дій по активізації інвестиційної діяльності.

У населених пунктах Межівської селищної територіальної громади існує проблема відсутності сільськогосподарського ринку, що робить актуальним

створення місця, яке буде сприяти забезпеченню ефективної реалізації товарів місцевих виробників, фермерів, тим самим сприяючи підтримці малого й середнього бізнесу у даній громаді. Також вимагає вирішення проблема існування невпорядкованих стихійних ринків, що пов’язане із неможливістю створення належної безпеки та дотримання гігієни аграрних товарів, що реалізуються на них. Для вирішення цих проблем пропонуємо втілити проєкт створення у громаді інфраструктури місцевого комунального ринку у сфері торгівлі аграрною продукцією. При цьому є важливим забезпечення доступу осіб із обмеженою мобільністю, а також родин з дитячими візочками до місця торгівлі.

Забезпечення розвитку територіальних громад необхідними для цього фінансовими ресурсами вимагає використання системного підходу, що передбачає використання надходжень, сформованих із власних джерел, у поєднанні їх із ресурсами, що надаються у вигляді державної підтримки територій, а також розширення можливостей як додаткових джерел місцевих доходів формування креативних індустрій. Лише у випадку достатності обсягів фінансових ресурсів місцевою владою буде змога забезпечувати надання якісних послуг мешканцям, що проживають у даній територіальній громаді, розвивати соціальну сферу, реалізувати інфраструктурні проєкти, таким чином сприяючи розвитку своєї території, покращувати якість і підвищувати рівень життя населення громади, тобто досягати поставленої мети.

При цьому важлива роль відводиться дослідженню фінансових можливостей кожної територіальної громади, застосуванню спеціально розроблених рекомендацій, використання яких дасть можливість підвищити ефективність управлінських рішень місцевої влади, забезпечити вироблення раціонального плану дій щодо розширення фінансової бази, наданню можливості надання населенню територіальної громади публічних послуг у достатньо повному обсязі.

При формуванні свого фінансового потенціалу із використанням фінансових ресурсів, одержаних із різних джерел надходжень, територіальними

громадами отримуються реальні можливості щодо належного виконання їх повноважень і тим самим вирішення актуальних завдань, що стосуються соціально-економічного розвитку території [3].

Головним завданням, яке стоїть перед територіальною громадою, є створення найкращих умов для проживання та розвитку її мешканців. На основі цього потрібно, використовуючи власні переваги, обмеження й можливості, визначити напрямки свого майбутнього розвитку. Успіху досягають громади, що здатні вдало розвивати власну внутрішню спроможність, створюють і покращують умови для залучення та підтримання інвестицій.

Використання органами місцевого самоврядування (ОМС) наявних інструментів по залученню до ОТГ додаткових фінансових ресурсів та інвестицій дозволить: посилити фінансову спроможність громади; покращити якість і розширити спектр послуг, що надаються різним групам мешканців громади [1]. Конкурентоспроможність країни або регіону визначається двома головними факторами: наявним ресурсним та інвестиційним потенціалом, їх ефективне та результативне використання; ефективна система державної підтримки для підтримки залучення інвестицій. Чинна правова система України включає більше 100 законів та інших нормативних актів, які регулюють інвестиційну діяльність та які створюють правову основу для інвестиційної діяльності у країні. До базових законодавчих актів, які формують правову основу інституційного забезпечення інвестиційної діяльності в Україні, належать такі: Конституція України; Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»; Закон України «Про Кабінет Міністрів України»; Закон України «Про місцеві державні адміністрації»; Закон України «Про інвестиційну діяльність»; Закон України «Про інноваційну діяльність»; Закон України «Про режим іноземного інвестування»; Закон України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна»; Закон України «Про державно-приватне партнерство»; Закон України «Про концесію»; Закон України «Про загальні принципи створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон»; Закон України «Про

цінні папери та фондовий ринок»; Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)»; Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері передачі технологій»; Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць», Закон України» Про співробітництво територіальних громад». Крім того, до ключових документів, які приймаються виключно на регіональному та місцевому рівнях, належать такі: Стратегія розвитку області (міста, району); Програма залучення інвестицій; Програма соціально-економічного розвитку на відповідний рік. Крім того, приймаються розпорядження міського голови, голови районної державної адміністрації, рішення сесій відповідного рівня, які стосуються різних аспектів інвестиційного процесу з урахуванням особливостей конкретних адміністративно-територіальних одиниць [7].

Як-то, відділ економічного розвитку, залучення інвестицій та міжнародної діяльності апарату Межівської селищної ради, завданнями Відділу є: – сприяння інвестиційній діяльності міської ради; – сприяння всебічному економічному розвитку населених пунктів об’єднаної територіальної громади та залученню інвестицій в економіку ради. – забезпечення реалізації на території об’єднаної територіальної громади (ОТГ) державної політики економічного розвитку; політики у сфері інвестиційної діяльності; державної політики з питань розвитку підприємництва та регуляторної політики; державної політики у сфері торгівлі та побутових послуг, єдиної державної зовнішньоекономічної політики; – сприяння зовнішньо-економічним зв'язкам підприємств, установ та організацій, розташованих на території ОТГ, незалежно від форм власності; – сприяння залученню іноземних інвестицій в економіку ОТГ; – сприяння розвитку агропромислового комплексу та сільських територій; – забезпечення на території ОТГ, в межах наданих повноважень, реалізації міжнародних зобов'язань України; – здійснення на території ОТГ контролю за додержанням законодавства про працю та зайнятість населення юридичними особами (включаючи їх структурні та відокремлені підрозділи, які

не є юридичними особами) та фізичними особами, які використовують найману працю у порядку, встановленому законодавством [11].

Поряд з інституційною забезпеченістю процесу має бути ще організаційно-розпорядчі документи, без яких система управління інвестиційною діяльністю виглядали б односторонньо організованою. Мова йде про інвестиційні стратегії, інвестиційні паспорти громад, інвестиційні профілі, вони по різному звуться (в залежності від розробника та напрямку діяльності), але мета в них одна – сконцентрувати інформацію про територіальну громаду в одному документ ті (економіка громади, трудовий потенціал, підприємства громади, індустріальні парки, про офісні та виробничі приміщення та земельні ділянки), який був би зрозумілим для інвестора. Оцінка ефективності інвестиційних проєктів є одним з найбільш важливих етапів в процесі управління інвестиціями. Тому, наскільки якісно виконана така оцінка, залежить правильність ухвалення остаточного рішення. У процесі здійснення оцінки ефективності для отримання об'єктивних результатів необхідно враховувати наступні моменти: 1) оцінка ефективності інвестиційних проєктів повинна здійснюватися на основі зіставлення об'єму інвестиційних витрат, а також сум планованого прибутку і термінів окупності інвестованого капіталу; 2) оцінка об'єму інвестиційних витрат повинна охоплювати всі використовувані ресурси, задіяні при реалізації проєкту; 3) оцінка окупності засобів, що інвестуються, повинна здійснюватися на основі показника чистого грошового потоку, який формується за рахунок сум чистого прибутку і амортизаційних відрахувань в процесі експлуатації інвестиційного проєкту; 4) в процесі оцінки суми інвестиційних витрат і чистого грошового потоку повинні бути приведені до справжньої вартості за допомогою дисконтної ставки, яка повинна бути диференційована для різних інвестиційних проєктів.

РОЗДІЛ 3. ЗАПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМУ ТЕРИТОРІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДИ ДЛЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Екзистенційні виклики для України, спричинені повномасштабною воєнною агресією з боку РФ з 24 лютого 2022 р., висунули на передній план виживання територіальних громад та їх існування у нових умовах. Чимало громад зазнали катастрофічних руйнувань комунальної, житлової та соціальної інфраструктури. Зруйновані основи місцевої економіки позбавляють громади власних ресурсів для відновлення. Масштаби руйнувань у переважній більшості громад на порядки перевищують їхню фінансову спроможність.

Повоєнна відбудова міст, селищ і сіл потребує пошуку доречних й економічно ефективних заходів та інструментів, які сприятимуть залученню інвестицій. Такі заходи мають бути вжиті на рівні як держави, так і окремих регіонів та територіальних громад. Завершення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади у 2020 р. надало громадам ширші можливості до використання різних підходів щодо оновлення господарства, розроблення різних сценаріїв відбудови. У цьому контексті

важливе застосування ТОМ стимулювання інвестиційної діяльності, які додадуть стимулів активізації розвитку населених пунктів.

Варто наголосити, що активна роль територіальних громад у процесах відновлення жодним чином не заперечує і не суперечить провадженню магістральних централізованих проєктів відбудови, які формуються та адмініструються на загальнодержавному рівні. Такі проєкти мають стосуватися насамперед відновлення інфраструктурних об’єктів, які впливають на низку регіонів, забезпечують комунікації на загальнонаціональному рівні, спрямовані на створення чи відбудову потужних виробничих комплексів тощо. Проте у відновленні місцевої інфраструктури та місцевої економіки роль громад має бути визначальною, оскільки оптимізуватиме цілі, пріоритети, послідовність відбудови, мобілізацію ресурсів громади. Більше того, як свідчить міжнародна

практика, реалізація магістральних загальнонаціональних проєктів відбувається ефективніше та має значно більший мультиплікуючий ефект для економіки у разі її доповнення комплементарними проєктами на місцевому рівні. Відтак реалізація ТОМ має бути синхронізована з втіленням таких проєктів.

Нормативно-правове забезпечення інвестування в Україні не надає органам місцевого самоврядування безпосередніх правових можливостей організовувати спеціальні економічні зони, або інші ТОМ, окрім індустріальних парків відповідно до Закону України «Про індустріальні парки». Із втратою чинності Законом України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій» (від 09 липня 2022 р. № 2389-IX) органи місцевого самоврядування не мають прав з управління спеціальною економічною зоною чи подібними структурами, укладання спеціальних інвестиційних договорів, ухвалення рішень, пов’язаних зі створенням спеціальних (вільних) економічних зон та інших, які раніше були унормовані.

Разом із тим, відповідно до статей 113 та 16 закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій»81 від 09.07.2022 р. № 2389-IX місцеві ради затверджують плани відновлення та розвитку територіальних громад, а «план відновлення та розвитку регіонів включає регіональні плани відновлення та розвитку, а також окремі заходи і проєкти регіонального розвитку та/або проєкти місцевого розвитку територіальних громад». Отже, місцеві ради уповноважені розробляти заходи та проєкти для відновлення, тому повинні бути озброєні належним інструментарієм для реалізації таких проєктів. Як бачимо, важливо повноцінно використовувати та розширювати можливості органів місцевого самоврядування щодо запровадження ТОМ, забезпечення їх реалізації.

Одним із кроків до відновлення можливостей підтримки розвитку громад після обмежень, зумовлених консолідацією фінансових ресурсів у перший період війни, стала Постанова КМУ від 18 квітня 2023 р., яка розширила перелік пріоритетних видатків для забезпечення функціонування територіальних громад, залучивши до них: надання грантів для створення або розвитку бізнесу; виготовлення проєктної (проєктно-кошторисної) документації, будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт пошкоджених або знищених унаслідок збройної агресії об'єктів критичної інфраструктури та житлового фонду; виготовлення проєктної (проєктно-кошторисної) документації на нове будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури, необхідних для створення та функціонування індустріального парку, залученого до Реєстру індустріальних (промислових) парків, що розташовані за його територією (межами); за іншими коштами з небюджетних рахунків видатками Фонду розвитку інновацій. Ухвалена Постанова дозволить своєчасно здійснювати платежі на відбудову пошкоджених / знищених об'єктів, що забезпечують життєдіяльність громад82.

Вихідні умови запровадження ТОМ територіальними громадами

Унаслідок децентралізації повноважень, майна та ресурсів органи місцевого самоврядування відіграють важливу роль у започаткуванні та успішності реалізації ТОМ. Зазначене передбачає проведення прогнозних розрахунків успішності такого механізму в цілому і розроблення превентивних заходів щодо ризиків нецільового / неефективного використання ресурсів. Спираючись на таку підготовчу роботу, органи місцевого самоврядування можуть розробляти чіткі вимоги до діяльності учасників, оптимально пристосовані до потреб та можливостей території. Зважаючи на те, що ТОМ, згідно з міжнародними нормами, не можуть деформувати конкуренцію і зумовлювати надання переваг для окремих виробників, що порушить ринкове господарювання в окремому регіоні, органи місцевого самоврядування певної громади повинні мати вагомі підстави для запровадження такого механізму, обґрунтовані прогнози поліпшення показників діяльності громади після

започаткування дії такого механізму. З погляду громади, вигоди застосування ТОМ можуть стимулювати місцевий розвиток, збільшити конкурентоспроможність економіки громади, оптимізувати позиціонування громади у територіальній спеціалізації. Між тим, вони мають бути консолідованими із завданнями та цілями економічного відновлення регіонального та загальнонаціонального рівня, зокрема сприяти поширенню тенденцій економічного зростання на сусідні території. Кроссекторальність та додаткове бюджетне фінансування у такому підході може бути забезпечене завдяки визначенню відповідності цілей інвестиційних проєктів цілям, завданням та ресурсам з національного, регіонального та місцевих рівнів через прив'язку до відповідних стратегічних та програмних документів та бюджетів.

Інструментом інтеграції цілей політики вищого порядку із цілями нижчого, що забезпечує при цьому принцип крос-секторальності, може слугувати методика інтегрованих територіальних інвестицій (ITI)83, що застосовується в ЄС та розглядається як вагомий інструмент реалізації цілей політики згуртованості на місцевому рівні. ITI уможливлюють успішне комбінування фінансування загальноєвропейського, національного, регіонального та місцевого рівнів, яке може належати до різних операційних програм, довкола визначених пріоритетних цілей територіального розвитку.

Територіально-орієнтована політика місцевого розвитку передбачає визначення спеціалізації, на якій базуються спеціальні інструменти стимулювання інвестиційної діяльності. Звідси, ТОМ можуть мати виробничу, науково-дослідну, розробницьку, технічно-упроваджувальну, туристичну, культурну та інші галузеві направленості. Вибір механізму базується на попередніх розрахунках витрат та вигод, оцінюванні ресурсного потенціалу та можливостей залучення додаткових ресурсів. Тому громада має розвивати інституційну спроможність до кваліфікованого моніторингу, опрацювання проблем місцевого розвитку та їх конвертації у конкретні проєкти.

Враховуючи завдання щодо запровадження підходу SMART-спеціалізації у стратегічне планування регіонального розвитку та збалансування

загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів, запровадження ТОМ в Україні з урахуванням досвіду інших країн та за умови дотримання норм міжнародного права може здійснюватися на засадах проєктно-орієнтованого підходу до розв'язання проблем соціально-економічного розвитку. Такий підхід забезпечить концентрацію бюджетних та інших ресурсів для виконання завдань, визначених у відповідних програмних та стратегічних документах.

Прогнозована роль місцевих рад у запровадженні ТОМ

Податкові преференції, передбачені ТОМ, не можуть встановлюватися органами місцевого самоврядування, оскільки є компетенцією центральних органів влади. Між тим, органи місцевого самоврядування можуть працювати над створенням інших стимулів для місцевого розвитку та залучення інвестицій. Наявні можливості громад розпоряджатися землею, коштами місцевих бюджетів, активами, об'єктами та мережею інфраструктури, забезпеченість природними ресурсами, людським потенціалом, транспортна доступність тощо – мають залучатися у цілісну систему заходів щодо встановлення на території громад сприятливих умов для розвитку та приваблення інвестицій. Для прикладу, органи місцевого самоврядування можуть надавати учасникам ТОМ можливість використовувати (у спосіб надавати в оренду або пільгової приватизації) земельні ділянки, складські та виробничі приміщення, обладнання, мережі інфраструктури на пільгових умовах. За ефективної організації зазначене сприятиме зниженню витрат виробництва та логістики, зростанню обсягів виробництва, зацікавленості інвесторів у роботі в громаді, започаткуванню нових видів економічної діяльності, й тим самим – розширенню зайнятості, генерації фінансового ресурсу, необхідного для відновлення та розвитку.

Органи місцевого самоврядування можуть надавати також організаційну підтримку реалізації ТОМ – ініціювати суспільно важливі проєкти, інформувати про стан інвестиційного клімату та можливості підготовки потрібних фахівців, здійснювати промоцію досвіду апробованих моделей ТОМ, поширювати досвід і нові ідеї, що виникли в рамках таких механізмів, сприяти

трансферу технологій та управлінських навичок, підвищенню та удосконаленню кваліфікації працівників, розробленню та комерціалізації інноваційних продуктів, гарантувати стабільність умов ведення виробничої діяльності, надавати різне інформаційне забезпечення, зокрема, у спосіб єдиного інформаційного ресурсу. Завдяки реалізації таких заходів органи місцевого самоврядування сприятимуть залученню учасників ТОМ до глобальних ланцюгів доданої вартості.

Алгоритм дій щодо ініціювання створення ТОМ місцевою громадою

Пропонуємо послідовність дій щодо ініціювання та організації громадою ТОМ.

1. Визначення радою громади проблем, що не можуть бути вирішені за рахунок діючих інструментів стимулювання економічної активності, тому потребують інших, більш відповідних поточній ситуації.

2. Оцінювання ресурсного потенціалу громади, можливостей його використання при вирішенні поточних проблем та обрахування обсягу необхідних додаткових ресурсів.

3. Складання компонентів системи вирішення проблеми: проблема – способи її вирішення – потрібні на вирішення ресурси – засоби та інструменти, з використанням яких може бути вирішена проблема. Ресурси, отримані завдяки запровадженню ТОМ, мають бути визначені окремо, щоб забезпечити можливість моніторингу їх ефективності.

4. Економіко-математичні розрахунки соціальних та економічних наслідків від запровадження ТОМ у громаді, оцінювання ефектів для подальшого розвитку громади.

5. Правове оформлення ініціативи запровадження ТОМ та подання її, у разі потреби, на розгляд Кабінету Міністрів України.

Таким чином, зростання ролі громад та їхніх органів управління в соціальноекономічному розвитку країни надає їм більше можливостей для вирішення питань з організації місцевого розвитку, що потребує апробації різних моделей стимулювання такого розвитку. Зазначене може відбуватися

через відповідні заходи та підходи щодо ініціювання запровадження ТОМ стимулювання інвестиційної діяльності.

ВИСНОВКИ

В роботі сформовано теоретичні основи інвестиційної діяльності в об’єднаних територіальних громадах, розкрито поняття «інвестиції», «інвестиційні потреби», «територіальна громада».

Визначено на основі чого провадиться інвестиційна діяльність. Інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. Визначено, що для виконання цих функцій та супроводження інвестиційного процесу в ОТГ створюються в структурі рад територіальних громад структурні підрозділи з питань інвестицій (відділ, сектор) або підрозділи з інвестицій в складі структурних підрозділів з економіки. Тип структурного підрозділу визначаються в залежності від чисельності мешканців відповідної ОТГ.

У магістерському дослідженні зроблено аналіз соціально-економічного стану Межівської селищної ради. На початку аналітичної частини зроблено аналіз фінансових активів Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр. При цьому, Межівська селищна територіальна громада займає 51% від території Межівського району.

Встановлено, що протягом 2020-2022 рр. вартість основних засобів зменшено на 11,19%, при цьому, коефіцієнт зносу основних засобів складає 73,71% на 1 січня 2023 р., що свідчить про високий рівень зношуваності наявних основних фондів.

Досліджено, що обсяг запасів зменшено на 1051254 грн., що складає різницю 69,9% у досліджуваному періоді. Спостерігається тенденція до збільшення обсягів грошових коштів та їх еквівалентів розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів.

80

Наступним етапом дослідження є визначення динаміки показників зобов’язань Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр., табл. 2.4.

Встановлено, що протягом досліджуваного періоду поточні зобов'язання за платежами до бюджету було ліквідовано на 100%. При цьому, спостерігається загальна тенденція до скорочення обсягів кредиторської заборгованості Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр., що в цілому позитивно характеризує її діяльність.

Встановлено, що загальні доходи Межівської селищної ради протягом 2020-2022 рр. збільшено на 100% та складає на 1 січня 2023 р. 15161934,00 грн., при цьому обсяг бюджетних асигнувань скорочено на 7,57% і доходи від надання послуг (виконання робіт) і трансферти – на 100%. . Отже, загальний стан надходження доходів до Межівської селищної ради характеризується позитивними ознаками.

У магістерському дослідженні проведено зовнішній аналіз – оцінка основних загроз і можливостей, що визначаються зовнішнім щодо громади середовищем та внутрішній аналіз – аналіз сильних і слабких сторін громади, які забезпечують визначення основних проблем розвитку територіальної громади.

На основі SWOT- аналізу здійснено ідентифікацію проблем та вибір пріоритетних напрямків розвитку громади. Громада має значні перспективи економічного і соціального розвитку, повязані з вигідним географічним розташуванням, прогресивною та дієвою місцевою владою (за даними опитування), та працелюбністю мешканців району, розвитку підприємництва, туризму, використанню вільних земельних ділянок.

Як і у більшості регіонів країни, в громаді виходять на поверхню загальні проблеми українського суспільства – безробіття, кризовий стан підприємств, недостатнє надходження коштів у місцеві бюджети, низький рівень фінансування закладів освіти, медицини, культури та спорту, низькі умови комфорту проживання населення.

Метою реформування місцевого самоврядування виступає досягнення територіальними громадами високого рівня фінансової спроможності при вирішенні питань місцевого значення. Сутність реформування полягала у

трансформації механізму державного управління шляхом перерозподілу повноважень між державними органами та органами місцевого самоврядування з тим, щоб перетворити самоврядування на реальний інструмент ефективного поступального розвитку громад. Територіальна громада – кінцевий споживач багатьох адміністративних послуг і більшості із суспільних благ держави, а тому саме на рівні громад має створюватися належний рівень соціально-економічного благополуччя.

Говорити про досягнення поставлених цілей реформи на сьогодні досить складно через фрагментарність її запровадження та неоднорідність фінансових можливостей територіальних громад. Однак у будь-якому випадку актуальною є потреба пошуку джерел та ефективних механізмів фінансування потреб територіального розвитку, використання інвестиційного потенціалу.

Територіальні громади в Україні активно залучають інвестиції для розвитку інфраструктури, соціальних послуг та економічного зростання. Важливою умовою для цього є ефективне планування та управління інвестиціями, включаючи визначення пріоритетних напрямів, забезпечення законодавчої підтримки та використання інноваційних підходів. Роль місцевих бюджетів, кредитних ресурсів і грантів від міжнародних донорів є критичною для підтримки розвитку громад.

Зокрема, місцеві гарантії, муніципальні облігації та кредити від міжнародних фінансових установ відіграють важливу роль у фінансуванні важливих проєктів. Програми транскордонного співробітництва та інші ініціативи ЄС відкривають широкі можливості для розвитку громад, зокрема через спільні проєкти з прикордонними регіонами сусідніх країн. Ці ініціативи сприяють не лише місцевому розвитку, а й розширенню міжнародного співробітництва. Розвиток громади залежить від її здатності реалізувати стратегічне планування та використовувати свій інвестиційний потенціал. Важливо, щоб процес інвестування був відповідальним і цілеспрямованим, з акцентом на довгострокове соціально-економічне зростання. Загалом для забезпечення стабільного розвитку громад в Україні важливим є інтегрований

підхід до інвестиційної діяльності, який включає стратегічне планування, розумне управління ресурсами та активне залучення міжнародної підтримки та співробітництва.

Гіпотеза післявоєнної відбудови громад полягатиме в їх становленні як повноцінної соціально-економічної системи, що володіє економічними ресурсами для забезпечення свого розвитку, побудові такої системи публічного управління, яка базуватиметься на технологій управління територіальним розвитком на принципах економічної ефективності, врахування соціальної компоненти та максимального використання внутрішніх резервів розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Жук П.В., Сірик З.О. Інвестиційний потенціал територіальних громад : суть поняття та питання управління. Регіональна економіка. 2017. № 2. С. 16-22.

2. Попадинець Н.М., Патицька Х.О., Пітюлич М.М., Керецман Н.І. Аналіз ефективності використання природноресурсного потенціалу об'єднаних територіальних громад України. Науковий Вісник ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (Серія «Економічні науки»). № 3(94). С. 65-76.

3. Hrynchyshyn I., Panukhnyk O., Bil M., Popadynets N., Patytska Kh., Leshchuh I. Scientific-methodical foundations of estimation of territorial communities' endogenous capacity in Ukraine in conditions of decentralization. Advances in Economics, Business and Management Research. Proceedings of the 6th International Conference on Strategies, Models and Technologies of Economic Systems Management (SMTESM 2019). 2019.

4. Назаркевич О.Б., Карп'як М.О., Попадинець Н.М. Інклюзивний розвиток малого підприємництва в сільських територіальних громадах. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". 2019. №11. С. 125-131.

5. Заблодська І.В., Гречана С.І. Методичне забезпечення формування ідентифікаційного профілю територіальної громади. Регіональна економіка. 2021. №2(100). С. 5-14. DOI: https://doi.org/10.36818/1562-0905-2021-2-1.

6. Voznyak H., Panukhnyk O., Khymych H., Popadynets N. Development of regional economic systems under the impact of financial decentralization: display, challenges and new opportunities. Advances in Economics, Business and Management Research. Proceedings of the 2019 7th International Conference on Modeling, Development and Strategic Management of Economic System (MDSMES 2019). 2019. P. 121-126. DOI: https://doi.org/10.2991/mdsmes-19.2019.24.

7. Олексюк Г.В., Куйбіда В.С., Лисяк Н. М., Попадинець Н. М. Організація планування розвитку територій у контексті децентралізації державного управління: поєднання інтегрованих, просторових та економічних підходів. Економіка України. 2021. № 11. С. 23-38.

8. Олексюк Г.В., Попадинець Н.М., Самотій Н.С. Управління територіальними громадами на засадах територіального маркетингу: теоретико-методологічні аспекти. Регіональна економіка. 2021. №3(101). С. 15-27.

9. Олексюк Г.В., Хром'як Й.Я., Попадинець Н.М. Маркетингова стратегія як інструмент реалізації стратегічного плану розвитку територіальних громад. Економіка України. 2022. № 7. С. 67-88.

10. Олексюк Г.В., Лисяк Н.М., Попадинець Н.М. Концептуально-структурні моделі ендогенного потенціалу об'єднаних територіальних громад як передумова підвищення їх конкурентоспроможності. Економіка України. 2019. № 3. С. 52-69.

11. Patytska K., Panukhnyk O., Popadynets N., Kramarenko I. Forming the Territorial Communities' Local Budgets in Ukraine Under Decentralization: Current Condition and Management Tasks. Journal of Optimization in Industrial Engineering. 14(2). P. 23-30. DOI: https://doi.org/10.22094/joie.2020.677868.

12. Шульц С.Л., Луцків О.М. Структурно-технологічні зрушення в економіці регіонів у контексті перспектив розвитку смарт-спеціалізації. Регіональна економіка. 2021. №2(100). С. 15-26.

13. Безп'ята І. В. Формування та пріоритетні напрями інвестиційної політики держави. Інвестиції: практика та досвід. 2012. №19. С. 7– 9.

14. Бойко А.О. Механізм залучення іноземних інвестицій. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. Том 29 (68). № 6, 2018.

15. Борейко В. І. Інвестиційні переваги економіки України. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». (Серія: Економіка; вип. 2016. С. 10–13.

16. Вакулич М. М. Аналіз методів оцінювання інвестиційного клімату в Україні в умовах сучасної хаотично структурованої економіки. Бізнес Інформ. 2013. № 1. С. 85–88.

17. Васильєв В. О. Концепція державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2014. № 9. С. 79–84.

18. Воскобійник С. І. Політика органів місцевого самоврядування щодо залучення інвестицій . Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління. 2012. Вип. 1. С. 399-405.

19. Гриньова В.М. Інвестування: підручник. К.: Знання, 2008. 452 с.

20. Жеревчук Ю. В., Янко О.І. Регіональні аспекти залучення прямих іноземних інвестицій / Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2013. № 1. С. 79-86. Закон України «Про інвестиційну діяльність». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12.

21. Закон України «Про режим іноземного інвестування». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80.58

22. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80.

23. Іващенко А. І. Стратегія формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні. Часопис економічних реформ. 2015. № 1. С. 15–22.

24. Кіпіоро І. М. Удосконалення державної підтримки розвитку інвестиційно- інноваційної діяльності. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». Вип. 7. Ч. 3. Херсон: ХДУ. 2014. 209 с.

25. Клисяк М. Д. Зотова А.М. Залучення іноземних інвестицій в діяльність територіальних громад. Перспективи морської економічної діяльності в контексті трендів Індустрії 4.0: Збірник матеріалів Всеукраїнських наукових економічних читань. – Миколаїв: НУК, 2020р. 232 с.

26. Лендєл О. М. Іноземні інвестиції як фактор розвитку економіки держави. Ефективна економіка № 9. 2016.

27. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: навч. посібник. Київ : ЦУЛ, 2004. 376 с.

28. Матюшенко І. Ю. Інвестування (в контексті міжнародної інтеграції України) : навч. посібн. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 396 с.

29. Місцеві фінанси та бюджетна децентралізація. URL: https://decentralization.gov.ua/finance.

30. Мотриченко В. М. Інвестиційна привабливість України: стан та шляхи активізації. Фінансовий простір. Черкаси, 2011. № 4(4). С. 31–36.

31. Музиченко А.С. Державне регулювання інвестиційної діяльності.- К.: Наук. світ, 2006. 345 с.

32. Музиченко Т. О. Інвестиції та інвестиційна діяльність: понятійний аппарат. Сталий розвиток економіки. 2014. №3 (25). С. 161–167.

33. Овчаренко Т. Моделювання ефективної фінансової діяльності органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/568/4.pdf.

34. Мінченко Р.М. Проблеми децентралізації державної влади і їх взаємодія з місцевим самоврядуванням в Україні. Держава і право. № 39. с. 452.

35. Приходченко Т.А. Теорії та концепції регіонального розвитку. Ефективна економіка. № 9. 2016. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5149.

36. Бурик З.М. Особливості розробки і реалізації стратегії та програм розвитку регіону. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «Управління». Випуск 2. 2014. С. 52-61.

37. Кіщевський С. Оновлення Конституції як завершення революції. Центр перспективних досліджень. 2015. № 1. С. 169-170.

38. Децентралізація та ефективне місцеве самоврядування: навчальний посібник для посадовців органів влади та фахівців з розвитку місцевого самоврядування. К. ПРООН/МПВСР. 2016. 269 с.

39. Василенко Л., Добровінський М. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування. Підприємництво, господарство і право. №3. 2017. С. 123 -126.

ДОДАТКИ

Додаток А

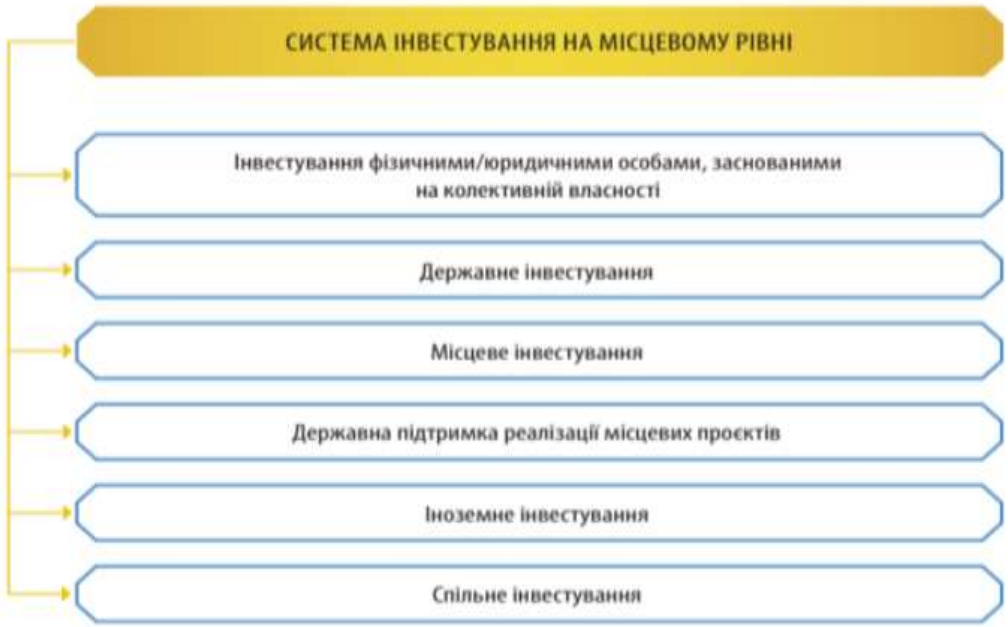

Рис. 1. Система інвестування на місцевому рівні [10].

Додаток Б

Таблиця 1

SWOT-аналіз Межівської селищної територіальної громади

Оцінка особливостей розвитку Межівської селищної ради	
СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
1. Високі можливості використання потенціалусільського господарства (рослинництво) 2. Ефективне географічне знаходження. Існуваннязалізно – дорожньої станції. 3. Наявність запасів природних ресурсів та надр. 4. Сприятливі умови для вирощування великихобсягів урожаїв. 5. Неповна завантаженість і використання потужностей соціальної інфраструктури. Потенційно достатній наявний кадровий складзакладів освіти I-III рівнів акредитації. 6. Сприятливий екологічний стан навколишньогосередовищі. Відсутність великих промислових суб'єктів господарювання. 8. Великі запаси сировини та не використаних виробничих потужностей для потреб виготовленнясільськогосподарської продукції. 9. Можливості до розвитку підприємницького сектору економіки (середній і малий бізнес), йогопідтримка територіальною громадою. 11. Наявність високоякісного економічно активногонаселення. 12. Багата історична спадщина селищної громади(історичні події, що пов'язані з проходженням Муравського шляху, проживанням запорозьких козаків у четвертому столітті). 13.Забезпечення повним обсягом житлово-комунальних послуг та благоустрою населення та підприємств, що розташовані на території громади. 14. Додаткові запаси земельних угодь для підприємницької діяльності та інвестування. 15. Поповнення бюджету селищної громади за рахунок підприємницького сектору.	1. Недостатньо високий рівень життя і фінансового стану мешканців громади. 2. Невизначені перспективи у майбутньому. 3. Неефективний ринок праці. Недостатній попит на робочу силу. Відтік молоді в інші міста України, та за межи України. 4. Старіння населення. Недостатність чисельності персоналу в закладах охорони здоров'я через низьку оплату праці та відсутність власного житла. 5. Демографічні проблеми. Збільшення показника безробіття економічно активного населення. 8. Неналежне внутрішнє транспортне сполучення на території громади. 9. Проблеми з водопостачанням та обмеженістю джерел з питною водою. 10. Низький рівень надання медичних послуг населенню громади. 11. Обмеженість використання туристичного потенціалу. 12. Низький рівень роботи спілки фермерів та ради сільськогосподарських виробників Межівського району. 13. Відсутність виробничо-переробних підприємств. 14. Засмічення територіальної громади.

Додаток В

Таблиця 2.

SWOT-аналіз Межівської селищної територіальної громади (можливості і загрози)

Оцінка особливостей розвитку Межівської селищної ради	
МОЖЛИВОСТІ	ЗАГРОЗИ
1. Багатоаспектність розвитку підприємств сільського господарства, їх співробітництво. 2. Покращення стану екологічної ситуації,створення місць для відпочинку. 3. Розвиток підприємцького сектору економіки (середній та малий бізнес). 4. Внутрішє інвестування в економічнийрозвиток громади 5. Розвиток міжмуніципального співробітництва з сусідніми громадами. 6. Підвищення попиту на продукції сільскогосподарського виробництва насвітовому ринку. 7. Підвищення зацікавленості у розповсюдженні сільського та зеленоготуризму. 8. Можливість реалізвції державних та міжнародних програм для підвищення темпів економічного розвитку громади. 9. Стимулювання розвитку з боку держави переробної галузі сільськогосподарської продукції та створення кінцевого продукту. 10. Активізація діяльності економічно-активного населення.	1. Спад в економіці України у зв'язку звійськовими діями. 2. Можливість недостатності бюджетуванняОТГ. 3. Подальший процес наявності корупції україні. 4. Нестабільність національної грошовоїодиниці, фінансова криза. 5. Обмеженість державне фінансуваннязакладів соціальноїінфраструктури та дорожнього господарства. 6. Еміграція економічно активного населенняУкраїни за кордон або в інші регіони, зміна структури населення при збільшенні у бік населення третього віку. 7. Скорочення внутрішнього товарооборотучерез низький рівень купівельної спроможності людського капіталу. 8. Високий рівень цін на формування генеральних планів територій, їх зонування іпросторового планування. 9. Нестабільність екологічної ситуації. 10. Погіршення матеріально – технічногозабезпечення соціальної інфраструктури територіальної громади у зв'язку з обмеженням фінансування. 11. Політика дорогих грошей у країні для розвитку та підтримки підприємницькогосектору.